

Opinnäytetyö AMK

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2014

Katri Leppälä

RIKESAKON VASTUSTAMINEN VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUDESSA

– Kannattaako rikesakkoa vastustaa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Juridiikka

Syksy 2014 | 48

Vesa Anttila

Katri Leppälä

RIKESAKON VASTUSTAMINEN VARSINAIS-SUOMEN KÄRÄJÄOIKEUDESSA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää rikesakon vastustamisprosessia kärjäoikeudessa. Tehtävänä on lisäksi selvittää kuinka paljon poliisin antamia rikesakkoja viedään kärjäoikeuden ratkaistavaksi ja millä perustein kärjäoikeus on valmis poistamaan rikesakkomääräyksen aiheettomana.

Tutkimuksessa on käytetty valmiina aineistona Tilastokeskuksen julkaisemia tilastoja aiheesta sekä Varsinais-Suomen kärjäoikeuden vuosina 2012 - 2013 käsittelemiä rikesakon vastustuksia. Rikesakon vastustustuomiot on käyty läpi sisällönanalyysin keinoja käyttäen, pyrkien ennen kaikkea löytämään yhteneväisyyksiä rikesakon poistamiseen johtaneista tuomioista.

Rikesakkoja vastustettiin Varsinais-Suomen kärjäoikeuspiirin alueella kyseisellä aikavälillä noin 100 kertaa, kun rikesakkoja annettiin alueella samanaikaisesti lähes 70 000 kappaletta. Kuitenkin lähes kolmasosa alioikeuden rikesakkoistunnoissa käsitellyistä rikesakoista johti rikesakon poistamiseen.

Rikesakon vastustamiseen kannattanee lähteä, mikäli rikesakkomääräyksen saaneella on vaatimuksilleen painavaa todistusaineistoa ja rikesakko on selvästi määrätty virheellisin perustein. Toisaalta osassa tapauksista uskottava kertomus rikesakkomääräyksen aikaan vallinneista olosuhteista johti rikesakon muuttamiseen huomautukseksi.

ASIASANAT:

kärjäoikeus, rikesakko, rikesakon vastustaminen, sakko

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business administration | Jurisprudence

Autumn 2014 | 48

Vesa Anttila

Katri Leppälä

OPPOSING OF A SUMMARY PENAL FEE IN DISTRICT COURT

The main objective of this bachelor's thesis is to clarify the procedure of opposing a summary penal fee in district court. The mission is also to find out how many of the summary penal fees imposed by the police are brought to the district court and on what grounds is the court willing to withdraw the imposition.

The study consists of already existing statistics from Finland statistics and solved cases of opposing of a summary penal fee in the district court of Varsinais-Suomi in the years of 2012 to 2013.

There were altogether nearly 70 000 summary penal fees imposed in Varsinais-Suomi during the years of 2012 to 2013. During the same time there were only approximately 100 opposing cases in the district court.

The results of the study show that almost one third of the courts verdicts led to overruling the summary penal fee imposed by the police. The most successful ones were the opposing cases where the defendants had reliable evidence backing their case.

KEYWORDS:

district court, fee, summary penal fee

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 RIKESAKKO OSANA RANGAISTUSJÄRJESTELMÄÄ	9
2.1 Sakkorangaistuksen eri muodot	10
2.2 Rikesakko	12
2.3 Ylinopeusrikkomukset	15
3 RIKESAKKOMENETTELY JA MUUTOKSENHAKU	18
3.1 Päällikkövirkamiehen valvontavastuu	22
3.2 Muutoksenhaku alioikeudessa	23
4 TUTKIMUS RIKESAKON VASTUSTAMISISTA	29
4.1 Rikesakon vastustusten määrä	29
4.2 Rikesakon vastustamisen perusteet	31
4.2.1 ”Kiistan syyllistyneeni rikkeeseen.”	31
4.2.2 ”Myönnän rikkeen, mutta...”	34
4.3 Rikesakon poistamiseen johtaneet tuomiot	37
4.3.1 Todistettavasti aiheeton	39
4.3.2 Olosuhteisiin nähden vähäinen	40
5 YHTEENVETO	42
LÄHTEET	46

KUVIOT

Kuvio 1. Yleiset rangaistuslajit (RL 8.4.2011/329 6:1§).	9
Kuvio 2. Poliisin määräämät rikesakot Suomessa (SVT 2014).	15
Kuvio 3. Koko Suomessa annetut rikesakot vuosilta 1983 – 2012 (SVT 2012).	21
Kuvio 4. Poliisin määräämät rikesakot Varsinais-Suomessa 2012 -2013 (SVT 2014).	29
Kuvio 5. Käräjäoikeuden käsittelemät rikesakon vastustamiset Varsinais-Suomessa 2012 – 2013.	30
Kuvio 6. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa käsiteltyjen rikesakon vastustusten tuomiolajit.	38

TAULUKOT

Taulukko 1. Varallisuuteen kohdistuvat seuraamukset.	10
Taulukko 2. Tieliikennelain rikkomisesta seuraavat rikesakot.	16

KÄYTETYT LYHENTEET

Lyhenne	Lyhenteen selitys (Lähdeviite)
HE	Hallituksen esitys
ETL	Esitutkintalaki 22.7.2011/805
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
PeVL	Perustuslakivaliokunnan lausunto
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
RSML	Laki rikesakkomenettelystä 21.1.1983/66
RikesakkoA	Asetus rikesakkorikkomuksista 21.5.1999/610
SMRL	Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010
TLL	Tieliikennelaki 3.4.1981/267

1 JOHDANTO

”Oikeus kumosi peltipoliisin sakot”- otsikolla uutisoi Turun Sanomat marraskuussa 2013. Kyseisessä tapauksessa oli Varsinais-Suomen kärjäoikeus hylännyt automaattisen liikennevalvontakameran, eli tavanomaisemmin peltipoliisin, antaman ylinopeussakon sillä perusteella, että kuljettaja väitti autoonsa asennetun GPS-laitteen näyttäneen nopeusrajoituksen mukaista ajonopeutta. (Turun Sanomat 26.11.2013.)

Tapaus on Suomessa ainut laatuaan ja sitä kommentoitiin ahkerasti mediassa, muun muassa poliisiylijohtajan sekä eduskunnan oikeusasiamiehen tahoilta. Tapauksesta tuli mielenkiintoinen etenkin sen jälkeen, kun kuljettaja paljasti, että hänen autossaan ei edes ole GPS-laitetta; sitä ei ollut kukaan tarkistanut. Kuljettaja kommentoi rikesakon vastustusprosessiin lähtemistä sanomalla: ”Tietysti ajoin ylinopeutta, mutta päätin lähteä kokeilemaan kepillä jäätä”. (Turun Sanomat 26.11.2013; Iltalehti 27.11.2013.)

Mies oli siis erehdyttänyt kärjäoikeutta kieltämällä ylinopeuden ajamisen sekä väittämällä automaattisen liikenteenvalvontakameran olleen epäkunnossa. Miehen väitteet siis menestyivät ja kärjäoikeus kumosi miehelle annetun rikesakon. Halusin tutkia tarkemmin, että millä perusteilla ja miten tällainen huijaus ylipäättään menestyi oikeudessa.

Halusin selvittää tarkemmin myös, että kuinka yleistä rikesakoista valittaminen on, sekä kuinka moni rikesakkojen vastustamisista todella johtaa sakon poistamiseen tuomioistuimen toimesta.

Tutkiessani asiaa, en törmännyt yhteenkään aikaisempaan tutkimukseen kyseisestä aiheesta. Risto Tuori kertoo lisensiaattityössään, että rikesakkomenettelystä on vaikeaa tehdä tutkimusta, koska rikesakoista on alioikeuksiin valitettu hyvin vähän (Tuori 2002a, 130). Myös hallituksen esityksessä, uuteen rikesakolakiin liittyen, mainittiin rikesakkojen saattamisen alioikeuden käsiteltäväksi olevan erittäin harvinaista (HE 94/2009).

Tämän opinnäytetyön tehtävänä on siis selvittää kuinka usein poliisin määräämää rikesakkoa lähdetään vastustamaan, millaisin perustein rikesakon vastustamisprosessiin ryhdytään sekä millaisissa tapauksissa käräjäoikeus on valmis kumoamaan rikesakon perusteettomana. Kannattaako poliisin antamaa rikesakkoa siis todella lähteä vastustamaan?

Työssäni on käytetty materiaalina tilastotietoa Suomessa annetuista rikesakkomääräyksistä sekä Varsinais-Suomen käräjäoikeuden käsittelemiä rikesakon vastustuksia vuosilta 2012 - 2013. Olen rajannut rikesakon vastustustutkimukseni Varsinais-Suomen alueelle, saatavilla olevan tilastotiedon puuttessa koko Suomen osalta.

Työhöni vaikuttaa vahvasti myös se, että rikesakkoon liittyvää sääntelyä ollaan uudistamassa kumoamalla kaikki aiemmat rikesakkoon liittyvät lait, uudella lailla sakon ja rikesakon määräämisestä (HE 94/2009). Tämä kyseinen sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki (754/2010) ja siihen liittyvän rikesakkorikkomuksista annetun lain (756/2010) voimaan astumisesta säädetään erikseen lailla, eivätkä uudet säännökset vielä ole astuneet voimaan tätä opinnäytetyötä tehtäessä. Olen käyttänyt työssäni siis vielä toistaiseksi voimassa olevaa lainsäädäntöä, sillä myös käsittelemäni oikeustapaukset ovat tämän ”vanhan” lain aikana ratkaistuja. Nykyisen lainsäädännön esittelyn yhteydessä olen esitellyt lyhyesti myös mahdolliset muuttuvat säännökset.

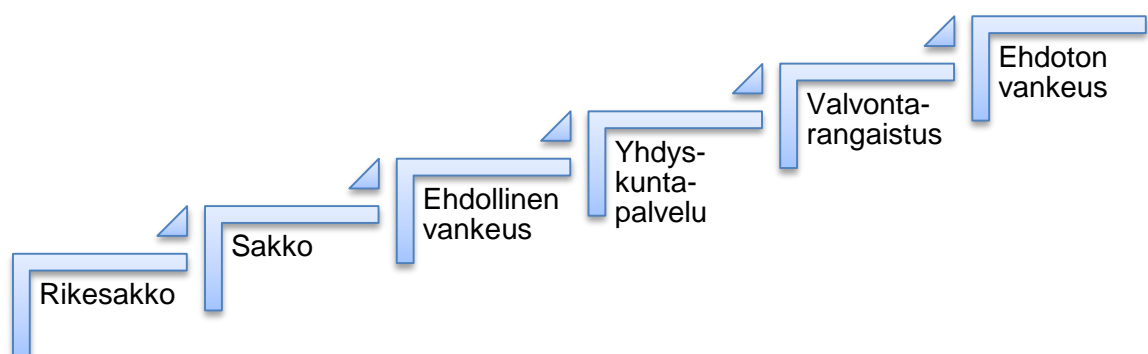
2 RIKESAKKO OSANA RANGAISTUSJÄRJESTELMÄÄ

Rangaistuksista ja rangaistusjärjestelmästä puhuttaessa yksi tärkeimmistä rikosoikeuden periaatteista on ns. ultima ratio -periaate, jonka mukaan rikosoikeudellisia keinoja käytetään vasta, kun kaikki muut keinot ovat osoittautuneet tai ne voidaan olettaa riittämättömiksi. Rangaistuksen mittaamiseen liittyvän yleisperiaatteen mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. (Frände 2012, 22; RL13.6.2003/515 6:4§.)

Sakko on aina ollut merkittävässä asemassa rangaistusjärjestelmässämme ja alkuperäisessä vuoden 1889 rikoslaisissa sakko oli yksi neljästä päärangaistuslajeista kuolemarangaistuksen, kuritushuoneen ja vankeuden ohella (Matikkala 2010, 70). Vaikka nykylainsäädännöstä ruumiiseen kohdistuneet rangaistukset ovat poistuneet ja kuolemanrangaistuskin kumottiin lopullisesti vuonna 1972, ovat vankeus ja sakko silti säilyttäneet asemansa yleisinä rangaistuksina (Lappi-Seppälä 2000, 99 – 100).

Rikoslain 6 luvussa määritellään Suomessa nykyisin käytössä olevat yleiset rangaistuslajit, jotka voidaan asettaa järjestykseen teon vakavuuden perusteella, jolloin rangaistus ankaroituu teon moitittavuuden kasvaessa.

Kuvio 1. Yleiset rangaistuslajit (RL 8.4.2011/329 6:1§).

Lisäksi alle 18-vuotiaille voidaan määrätä nuorisorangaistus (RL 21.12.2004/1195 6:2§), joka seuraamusasteikossa asetettaisiin ankarammaksi kuin ehdollinen vankeus, mutta lievemmäksi kuin yhdyskuntapalvelu.

Voitaisiin siis katsoa, että Suomen rangaistusjärjestelmässä on karkeasti kahdenlaisia rikosoikeudellisia rangaistuksia: vapauden menetykseen tai varallisuuteen kohdistuvia seuraamuksia. Tässä työssä keskitytään rangaistuslajiasteikon alkupäähän, lievimpiin rikosoikeudellisiin rangaistuksiin eli sakkoihin.

2.1 Sakkorangaistuksen eri muodot

Aluksi olisi hyvä mainita, että tuomioistuinten työtaakkaa on kevennetty säätämällä useita rangaistuksen kaltaisia hallinnollisia seuraamusmaksuja varsinaisten sakkorangaistusten oheen. Toiset ovat luonteeltaan täysin vähäpätöisiä tai tekoina vähäisiä, mutta niihin liittyy kuitenkin huomattavia taloudellisia intressejä. (Frände 2012, 326.) Nämä sanktioluontoiset seuraamusmaksut, joista tunnetuimpina mainittakoon pysäköintivirhemaksu sekä joukkoliikenteen tarkastusmaksu, muodostavat aivan oman kokonaisuutensa sanktiojärjestelmänä rikosoikeudellisen rangaistusjärjestelmän ulkopuolelle (Matikkala 2010, 233 – 242) eikä niitä pidä sekoittaa sakkojärjestelmäämme.

Taulukko 1. Varallisuuteen kohdistuvat seuraamukset.

Varallisuuteen kohdistuvat seuraamukset	
Hallinnolliset seuraamukset	Rikosoikeudelliset rangaistukset
Massarikkeet <ul style="list-style-type: none"> • Pysäköintivirhemaksu • Joukkoliikennemaksu 	Rikesakko
Taloudelliset sanktiomaksut <ul style="list-style-type: none"> • Verotusseuraamukset • Kilpailunrikkomismaksut • Ylikuormamaksut 	Sakko <ul style="list-style-type: none"> • Rangaistusmääräyssakko • Tuomioistuinsakko
	Yhteisösakko

(Lappi-Seppälä 2000, 145.)

Alun perin rikoslaissa sakko oli kiinteäsummainen seuraamusmaksu ja sakon minimisummaksi määrättiin kolme markkaa ja suurimmaksi mahdolliseksi sakoksi 1000 markkaa. Sakkorangaistukseen liittyvä perusongelma on kuitenkin aina ollut se, miten siinä voidaan ottaa huomioon köyhän ja rikkaan maksukykyyn ero. (Matikkala 2010, 70.)

Varallisuuserojen vuoksi vuonna 1921 Suomessa otettiin käyttöön uusi päiväsakkojärjestelmä (130/1921), jonka tavoitteena oli saada sakot kohdistumaan aiempaa oikeudenmukaisemmin eri varallisuusasemassa olevien henkilöiden välille. Päiväsakkojärjestelmässä sakon summa määräytyy siten, että rikoksen törkeys määrää päiväsakkojen lukumäärän ja rikosentekijän maksukyky taas päiväsakon rahamäärän. (Lappi-Seppälä 2000, 143.)

Alun perin kaikki sakkorangaistukset määrättiin tuomioistuimissa noudattaen yleistä menettelyä rikosoikeudenkäynnistä (Lappi-Seppälä 2000, 144). Poliisin tietoon tulee kuitenkin nykyään vuosittain yli 400 000 rikosta, joista suurin osa on pienehköjä rikkomuksia. Tuomioistuin ei mitenkään kykenisi käsittelemään tällaisia määriä täysimittaisessa rikosprosessissa, joten pienimuotoisempaa rikoslainkäyttöä meillä edustaa kaksi summaarista sakotusmenettelyä: rangaistusmääräysmenettely ja rikesakkomenettely. (Matikkala 2010, 70 – 71.)

Yksinkertaistettu rangaistusmääräysmenettely otettiin käyttöön vuonna 1931 ja siinä päiväsakon määrää tuomarin sijasta poliisi rangaistusvaatimuksella, jonka syyttäjä myöhemmin vahvistaa rangaistusmääräyksellä, jos rangaistusvaatimuksen saaja ei ole määrääjassa sakkoaan syyttäjän kansliaan vastustanut. (Lappi-Seppälä 2000, 144 – 156.)

Päiväsakkojärjestelmän rinnalle kehitettiin vuonna 1983 rikesakkojärjestelmä, jonka tarkoituksena oli nimenomaan olla vähäisten massaluontoisten lainrikkomusten seuraamuksena (Koskinen 2008, 93).

2.2 Rikesakko

Rikesakko on nykyisin Suomen käytetyin rangaistus. Kun vuonna 2012 määrättiin rangaistus yhteensä 523 000 henkilölle, oli näistä rangaistuksista noin 270 000 rikesakkoja. (Tilastokeskus 2012.)

Rikesakko on euromäärältään kiinteä sakkoa lievempi varallisuusrangaistus ja se saa olla enintään 200 euroa (RL 30.4.1999/550 2a:8§). Kyseistä summaa ei nykyinsäädännössä kuitenkaan voi määrätä yhdestäkään yksittäisestä rikkeestä, mutta summassa on otettu huomioon mahdollisuus vastaisuudessa korottaa nykyisiä rikesakon määriä (HE 74/1998).

Rikesakon määrää poliisi tai muu laissa säädetty virkamies (RL 30.4.1999/550 2a:10§). ja rikesakko voidaan määrätä sellaisen virallisen syytteen alaisen rikoksen vähäisestä rikkomisesta, jonka rikkomisesta on mahdollista saada rangaistuksena sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta (RL 30.4.1999/550 2a:9§). Lisäksi tällaiset rikkomukset, joista rikesakko voidaan määrätä, on lueteltu erikseen rikoslain 2a luvun 9§:ssä seuraavasti:

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi tieliikennelain (267/1981), ajoneuvolain (1090/2002), ajokorttilain (386/2011), taksinkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (695/2009), kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain (273/2007) tai vesiliikennelain(463/1996) taikka niiden nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta (RL 30.4.1999/550 2a:9§).

Alun perin rikesakon soveltamisalaksi ajateltiin nimenomaan vähäisiä liikenne-rikkomuksia, mutta sittemmin soveltamisalaa on laajennettu muihinkin rikkomuksiin (Koskinen 2008, 96). Rikesakko on mahdollista antaa myös

- Jätelain (1072/1993) roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta (50 €),
- Kalastuslain (286/1982) kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun laiminlyönnistä (50 €),
- Järjestyslain (612/2003) mukaisesta järjestysrikkomuksesta (20 – 50€) sekä
- Alkoholilain mukaisesta alkoholijuoman nauttimiskiellon rikkomisesta (20€)

- Rikoslain (39/1889) 41 luvun 6 §:n toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta (35€).

(RL 30.4.1999/550 2a:9§; RikesakkoA 21.5.1999/610 13, 13a-f§; Tapani & Tolvanen 2011, 195.)

Tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat säännökset rikesakon määräämisestä löytyvät asetuksesta rikesakkorikkomuksista (RikesakkoA 21.5.1999/610). Kyseinen asetus tullaan kuitenkin vahvistamaan laki-muotoiseksi säännökseksi rikesakkolain uudistuksen myötä, mutta sisällöltään se pysyy kuitenkin lähes identtisenä (Laki rikesakkorikkomuksista 27.8.2010/756).

Rikesakon suuruus määräytyy yhdeksän portaisella asteikoilla: 10, 20, 35, 50, 60, 70, 85, 100 tai 115 euroa (RikesakkoA 29.7.2005/612 2§). Rikesakon määrä säädetään tarkasti kustakin eri rikkomuksesta rikesakkoasetuksen 3 – 13f §:ssä. Esimerkiksi lievimpänä rikkomuksena asetuksen 3§:n mukaan jalankulkijalle voidaan määrätä 10 euron rikesakko, jos hän rikkoo tieliikennelain säännöksiä kävelemällä tien yli välittämättä punaisista liikennevaloista. Ankarin 115 euron rikesakko taas voidaan antaa moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajalle, joka ajaa esimerkiksi 68 kilometrin tuntinopeudella taajama-alueella, jossa nopeusrajoitus on 50 km/h. (RikesakkoA 21.5.1999/610 3 ja 8§.)

Rikesakon käyttämiseen rangaistuksena edellyttää myös, että teko on konkreettisesti vähäinen (Lappi-Seppälä 2000, 157). Rikesakkoa ei saa määrätä, jos

- 1) rikkomus on ollut omiaan aiheuttamaan muunlaista kuin vähäisenä pidettävää vaaraa tai haittaa,
- 2) rikkoja on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käskyistä tai
- 3) on ilmeistä, että asianomistaja tulee rikkomuksen johdosta tekemään syyttämispyyntönsä syyttäjälle tai poliisille taikka esittämään vahingonkorvausvaatimuksen. (RL 30.4.1999/550 2a:10§).

Rikesakkoa ei siis voi määrätä, jos teko on muuta kuin vähäinen tai siitä on aiheutunut haittaa jollekulle toiselle osapuolelle, joka voisi asianomistajana nos-

taa syytteen rikkomuksen tekijää vastaan. Myöskään rikesakko ei tule kysymykseen, jos esimerkiksi polkupyöräilijä on vähäisen liikenerikkomuksen tehdesään syyllistynyt moottorittoman kulkuneuvon ajamiseen juopuneena (RL 30.4.1999/545 23:9§), jolloin rangaistusasteikko on suurempi (Tapani & Tolvanen 2011, 195 – 196).

Jos samaan aikaan olisi määrättävä kahdesta tai useammasta rikkeestä useampi rikesakko, määrätään se rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko (RL 30.4.1999/550 2a:11§). Esimerkiksi, jos jalankulkija kävelee päin punaisia liikennevaloja ja heittää samaan aikaan roskan maahan, määrättäisiin hänelle 50 euron rikesakko roskaamiskiellon rikkomisesta, eikä enää erikseen 10 euron rikesakkoa punaisten valojen takia (Hankaniemi 2011, 54).

Muun muassa Rautio on pohtinut miten meneteltäisiin, jos kahdesta eri rikkeestä olisi määrättävä samansuuruinen rikesakko. Esimerkiksi, jos rikesakon saaja olisi jäänyt yhtä aikaa kiinni julkisella paikalla alkoholijuoman nautiskelusta ja julkisella paikalla virtsaamisesta, on molemmista rikkeistä rangaistuksena 20 euron rikesakko. Mikäli yhteisesti tuomitaan vain yksi rikesakko onko toinen rikkomus jäänyt rankaisematta? (Rautio 2014.)

Rikesakkolain uudistuksen myötä, myös uuden rikoslain 7 luvun 3b§:n mukaan mikäli kahdesta tai useammasta rikoksesta olisi tuomittava samalla kertaa rikesakko, rangaistukseksi tuomitaan yksi rikesakko, mutta lisäksi tuolloin rikesakko määrätään 20 eurolla korotettuna siitä rikkomuksesta, josta on säädetty ankarin rikesakko. Jalankulkijalle tai moottorittoman ajoneuvon kuljettajalle tuomittavaa rikesakkoa ei kuitenkaan määrätä korotettuna, mitä on perusteltu korotuksen kohtuuttomuudella rikesakon summaan nähden. (HE 94/2009.)

2.3 Ylinopeusrikkomukset

Erityistä huomiota on kiinnitettävä vielä tieliikennelain rikkomisesta määrättävien rikesakkojen suureen määrään, sekä eritoten ylinopeuksista saataviin rikesakoihin. Alla olevasta kaaviosta näkyy koko Suomessa poliisin antamat rikesakot vuosilta 2012 – 2013, josta ilmenee tarkasti ylinopeusrikkomusten määrä verrattuna muihin rikesakkorikkomuksiin.

Kuvio 2. Poliisin määräämät rikesakot Suomessa (SVT 2014).

Seuraavassa taulukossa on esitelty tieliikennelain rikkomisesta määrättyjen rikesakkojen tarkat summat. Huomioitavaa on, että mikäli moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajaa ylinopeutta yli 20 km/h siirrytään rikesakko-asteikolta päiväsakkorangaistusten puolelle.

Yksittäisiä esimerkkejä ylinopeussakon määräämisestä ja rikesakkojen summista löytyy perusteellisemmin tämän opinnäytetyön kappaleesta 4.2, jossa käsitellään rikesakkojen vastustusten takana olevia rikesakkoja tarkemmin.

Taulukko 2. Tieliikennelain rikkomisesta seuraavat rikesakot.

Tieliikenteen rikesakot		
• Jalankulkijan rikkomukset		10 €
• Pyöräilijän tai muun moottorittoman ajoneuvon kuljettajan rikkomukset • Moottorikäyttöisen ajoneuvon asiakirjoja koskevat rikkomukset (esim. ajokortin unohtaminen kotiin autolla ajettaessa) • Mopon rakennetta, varusteita tai kuntoa koskevat rikkomukset		20 €
• Moottorikäyttöisen ajoneuvon rakennetta, varusteita tai kuntoa koskevat rikkomukset • Henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä koskevat rikkomukset (esim. turvavyön käyttämättä jättäminen tai mopon kypärättä ajo) • Moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevä tai tarpeeton ajo (esim. auton tarpeeton tyhjäkäynti) • Ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista koskevat rikkomukset • Mopon muut liikennesankot (esim. liikennesankojen vastainen ajo)		35 €
• Moottorikäyttöisen ajoneuvon henkilökuljetusta koskevat rikkomukset (esim. liian monta ihmistä henkilöautossa) • Moottorikäyttöisen ajoneuvon muut liikennesankot (esim. liikennesankojen vastainen ajo tai puhelimen kädessä pitäminen ajon aikana) • Mopoilijan ylinopeus		50 €
Moottorikäyttöisen ajoneuvon ylinopeudet		
Suurin sallittu nopeus	Ylinopeus	
alle 60 km/h	enintään 15 km/h	85 €
alle 60 km/h	yli 15 km/h mutta alle 20 km/h	115 €
yli 60 km/h	enintään 15 km/h	70 €
yli 60 km/h	yli 15 km/h mutta alle 20 km/h	100 €

Rikesakon ja huomautuksen välinen raja

Rikesakon voi saada siis vähäisestä alle 20 km/h ajetusta ylinopeudesta, mutta mitään ns. minimiylinopeutta, josta jätettäisiin rankaisematta, ei ole laissa määriteltä. Kuitenkin tieliikennelain nojalla syyte voidaan jättää ajamatta ja rangastus tuomitsematta, jos liikenne rikkomus on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen (TLL 30.4.1999/546 104.1§). Tämä tieliikennelain pykälä kuuluu rikosoikeudellisen suhteellisuusperiaatteen piiriin, johon vähäisten rikkeiden huomautusmenettely ja puuttumattomuus perustuvat. (Tuori 2002a, 107.)

Vaikka laki on määräyksiltään ehdoton pienenkin ylinopeuden suhteen, on poliisin ylin johto tehnyt omat ohjeensa ylinopeusrikkomuksien rankaisemiseen. Poliisiylijohtaja Paateron mukaan yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää puuttua tietyn suuruiseen nopeudenylitykseen samalla tavalla, mutta käytännössä voi kuitenkin syntyä tilanteita, joissa esimerkiksi huomautuksen antaminen ei ole tarkoituksenmukaista kuljettajan piittaamattoman asenteen vuoksi. Raja rikesakon ja huomautuksen välille on vedetty poliisin ylimmän johdon ohjeistuksen mukaan 11 km/h ylinopeuteen kaikilla mittauspaikoilla. Tällöin 6 – 10 km/h ylinopeutta ajava saa rikkeestään pelkän huomautuksen. (Poliisi 2009.)

On kuitenkin huomattava, että jokaisesta mitatusta ylinopeudesta tehdään aina tekninen varmuusvähennys 3 km/h ajajan hyväksi, jolloin esimerkiksi tutkan havaitsema nopeus 93 km/h merkitään 90 km/h nopeudeksi. (Poliisi 2009.)

3 RIKESAKKOMENETTELY JA MUUTOKSENHAKU

Rikesakkomenettely on rangaistusmääräysmenettelyäkin yksinkertaisempi suppeatutkintainen rikosprosessin laji, jossa voidaan käsitellä sellaisia kaikkein lievimpiä rikosasioita, jotka on erikseen säädetty menettelyn piiriin kuuluviksi. Menettelylle on ominaista sen nopeus ja halpuus, sillä siinä on osapuolina yleensä vain rikesakkomääräyksen antava viranomaislainen sekä asianosainen eli rikkomuksesta epäilty. (Rautio 2012, 1367.)

Rikesakon määräämisestä säädetään erikseen laissa rikesakkomenettelystä (21.1.1983/66). Rikesakon määrää rikoslain mukaan poliisimies tai muu laissa säädettyä valvontaa suorittava virkamies (RL 30.4.1999/550 2a:10§). Muuna tällaisena viranomaisena voi toimia tulli, rajavartiolaitos tai erävalvoja (PeVL 7/2010).

Rikesakkomenettelyssä tuomiovalta on uskottu valvontaa suorittavalle virkamiehelle, joka yleensä antaa rikesakkomääräyksen heti rikkomuksen huomattuun (Rautio 2012, 1367). Määräyksen antavan virkamiehen roolia voidaan kuvata niin, että hän toimii samalla ilmiantajana, todistajana, esitutkijana, syyttäjänä ja tuomarina (Havansi 2007, 176).

Ennen rikesakon määräämistä on rikkomuksen tekijää kuitenkin kuultava (RSML 30.4.1999/552 6§). Rikesakko määrätään ns. suppeassa esitutkinnassa, mikä tarkoittaa, että rikesakkoasian esitutkinnassa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä rikesakon määräämistä varten (RSML 21.1.1983/66 7§).

Suppeassa esitutkinnassa käytetään täydellistä esitutkintaa kevyempiä menettelytapoja. Suppeassa tutkinnassa ei ole tutkinnanjohtajaa ja kuulustelukertomukseen merkitään vain kuulusteltavan lausuman pääsisältö, yleensä rikesakko- tai rangaistusvaatimuslomakkeeseen tai muuhun asiakirjaan. (ETL 22.7.2011/805 11:2§.)

Suppeassa tutkinnassa käsiteltävästä asiasta ei tarvitse tehdä ilmoitusta syyttäjälle, eikä kuulusteltavalla ole oikeutta käyttää kuulustelutodistajaa eikä sosiaaliviranomaisen tai vajaavaltaisen edustajan läsnäoloa vaadita kuulustelussa. Epäillylle on ilmoitettava myös suppeassa esitutkinnassa se, mistä teosta häntä epäillään. Epäillylle ei tarvitse ilmoittaa avustajan käyttöoikeudesta, mutta esitutkintalain mukaan epäillyllä on kuitenkin aina oikeus käyttää avustajaa. (ETL 22.7.2011/805 11:2§; Kukkonen & Tolvanen 2011, 3 – 4.)

Rikesakko määrätään antamalla rikkojalle rikesakkomääräys, jonka tulee sisältää rikkojaa koskevat henkilötiedot, rikkomuksen tekoaika ja -paikka, rikkomuksen laatu, rikesakon määrä sekä määräyksen perusteena olevat lainkohdat. Lisäksi rikesakkomääräyksessä on sen antajan, eli yleisimmin poliisin, allekirjoitus, sekä tietysti tilisiirtolomake rikesakon maksamista varten. (RSML 30.4.1999/552 6§.)

Rikesakkolakiin lisättiin vuonna 2006 uusi luku koskien rikesakkomääräyksen antamista automaattisessa liikennevalvonnassa tai muuten ajoneuvoa pysäyttämättä (RSML 20.1.2006/591 2a). Lisäys tarvittiin, jotta rikesakkomääräys saatiin lähettää automaattisen liikennevalvontakameran eli peltipoliisin ottaman valokuvan perusteella suoraan ajoneuvorekisteriin merkitylle auton omistajalle tai haltijalle ilman, että kuljettajaa tarvitsisi erikseen selvittää. Tätä kautta saatiin menettelyä yksinkertaistettua ja tehostettua, olettamalla auton omistajan olevan kuljettaja. (HE 16/2005.)

Rikesakon voi lähettää automaattisen liikennevalvonnan avulla, jos ajoneuvo on ajanut ylinopeutta enintään 20 kilometrillä tunnissa tai ajoneuvoa on ajettu liikennemerkkien vastaisesti linja-auto- tai raitiovaunukaistalla (RSML 20.1.2006/59 13a§.) Rikesakkomääräys lähetetään postitse ajoneuvorekisteristä ilmenevään osoitteeseen viipymättä tai viimeistään kahden viikon kuluessa rikkomuksen tekopäivästä ja määräyksen saajan katsotaan saaneen tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen kun määräys on jätetty postin kuljetettavaksi. Määräykseen on merkittävä päivä, jolloin se jätettiin postiin kuljetettavaksi. (RSML 20.1.2006/59 13d§.)

Oikeusturvan kannalta on toki mahdollista, että rikesakkomääräys ei löydä oikeaan osoitteeseen postin kautta, koska mitään saantitodistusta tai vastaavaa ei tarvitse takaisin lähettää. Mikäli rikesakkoa ei saada ajoissa sen mahdollista vastustamista varten on rikesakon saaneelle jätetty oikeus jättää hakemus käräjäoikeuteen menetetyn määräajan palauttamiseksi. (HE 16/2005.) Vastaavaa määräajanpidennysoikeutta ei ole annettu tavallisessa rikesakkomenettelyssä saadulle rikesakolle.

Automaattisen liikennevalvonnan kautta saatu rikesakkomääräys tulee maksaa 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksisaamisesta (RSML 20.1.2006/59 13e§), toisin kuin ”normaalisti” saatu rikesakko, joka tulee maksaa kahden viikon kuluttua rikesakon saamisesta (RSML 21.1.1983/66 9§). Kuitenkin, jos rikesakkomääräystä ei ole annettu tiedoksi vuoden kuluessa rikkomuksen tekopäivästä, se raukeaa (RSML 21.1.1983/66 10§).

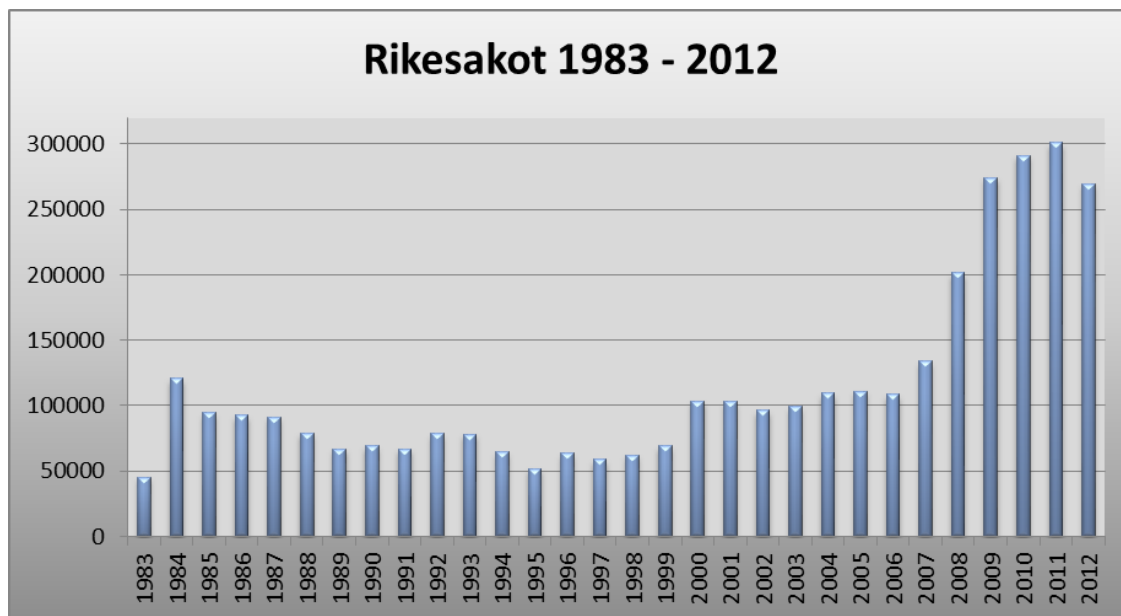
Maksamatonta rikesakkoa ei voida muuttaa vankeudeksi (RL 30.4.1999/550 2a:8.1§), samalla tavoin kun maksamattomista päiväsakoista tai uhkasakoista voidaan määrätä muuntorangaistus (RL 29.8.2008/578 2a:4§). Jos rikesakkoa ei ole kuitenkaan maksettu kahden viikon kuluessa määräyksen saamisesta, on se täytäntöönpanokelpoinen (Rautio 2012, 1372).

Rikesakon täytäntöönpanosta vastaa Oikeusrekisterikeskus, joka ylläpitää rikesakkorekisteriä. Rikesakkorekisterin tarkoitus on nimenomaan vahvistaa sakon maksaminen, eikä sen sisältämiä tietoja luovuteta ulkopuolisille tahoille viranomaistahoja lukuun ottamatta ja heillekin vain erityisestä syystä. (Oikeusrekisterikeskus 2013.)

Rikesakon saaneella on ensimmäinen mahdollisuus maksaa sakko rikesakkomääräyksen yhteydessä annetulla tilisiirtolomakkeella. Toinen mahdollisuus tarjoutuu, kun Oikeusrekisterikeskus lähettää maksuvelvolliselle maksukehotuksen, mutta mikäli rikesakkoa ei silti makseta, siirtyy asia ulosottoperintään noin 30 päivän kuluttua maksukehotuksen lähettämisestä. Rikesakkorekisteristä merkintä poistuu viiden vuoden kuluessa siitä kun rikesakon täytäntöönpano on

suoritettu. (Oikeusrekisterikeskus 2013; Laki sakon täytäntöönpanosta 17.5.2013/348 52§.)

Kuvio 3. Koko Suomessa annetut rikesakot vuosilta 1983 – 2012 (SVT 2012).

Edellä olevasta taulukosta käy ilmi vuonna 1983 voimaan tulleen rikesakkolain (66/1983) jälkeen annetut rikesakot vuosittain, vuoteen 2012 asti (SVT 2013). Rikesakkolaki astui voimaan 1.9.1983 (RSML 21.1.1983/66 24§), joten vuoden 1983 tilastot ovat vain ajalta 1.9. - 31.12. mikä selittänee niiden ilmeisen vähäisyyden. Taulukosta on selvästi huomattavissa myös vuoden 1999 uuden rikesakkoasetuksen voimaan tuleminen, johon lisättiin tarkat määräykset rikesakon käyttämisestä ja sen soveltumisalaa kasvatettiin vähäisiin ylinopeusrikkomuksiin (RikesakkoA 21.5.1999/610; HE 74/1998).

Kaikkein huomattavin lisäys rikesakkojen määrässä näkyy kuitenkin vuodesta 2006 lähtien, kun rikesakkolakiin lisättiin 2a luku (59/2006). Tämä ns. ”peltipoliiseja” koskeva lakimuutos on lisännyt rikesakkojen määrää noin 100 000 vuodessa suurin piirtein 300 000 kappaleeseen vuodessa. Vuonna 2012 rikesakoista jopa 57 prosenttia määrättiin automaattisen liikennevalvonnan kautta (Tilastokeskus 2013.)

3.1 Päällikkövirkamiehen valvontavastuu

Jotta rikesakon määrääminen ei olisi ainoastaan yhden virkamiehen vastuulla, on olemassa järjestelmä, jossa poliisipiirin päällikkö valvoo rikesakkomääräysten antamista (RSML 21.1.1983/66 11.1§). Toisaalta poliisipiirejä ei enää ole, mutta valvontatehtävää hoitaa nykyisellään poliisipäällikkö tai hänen nimeämänsä poliisipäällystöön kuuluva virkamies, eli esimerkiksi komisario. Vastaava valvontatehtävä on uskottu myös tullipiirin päällikölle ja rajavartioston erikseen tehtävään määrätylle upseerille. (Rautio 2012, 1370 – 1371.)

Edellä mainituilla päällikkövirkamiehillä on siis velvollisuus tarkastaa ja poistaa havaitsemansa perusteettomasti annettu rikesakkomääräys, jos hän katsoo rikesakon olevan aiheeton. Vastaavasti päällikkövirkamiehellä on velvollisuus peruuttaa rikesakkomääräys ja siirtää asia syyttäjän harkintaan, jos hänen mielestään rikkomuksesta olisi annettava rikesakkoa kovempi rangaistus. (RSML 21.1.1983/66 11.2§.)

Toisaalta voidaan pohtia käytännön merkitystä päällikkövirkamiehen valvontavastuun toteutumisessa, sillä päälliköille on annettu vapaus tarkastaa määräyksiä haluamassaan laajuudessa tai esimerkiksi pistokokein. Lisäksi voidaan kyseenalaistaa päälliköiden resurssien riittävyys, sekä käsillä oleva niukka aineisto rikesakkomääräysten tarkempaan tutkimiseen. Myös muun muassa Rautio on pohtinut päällikkövirkamiehen ainutlaatuista asemaa oikeusjärjestelmässämme sen inkvisitorisen luonteen vuoksi, sillä tämä voi muuttaa jo lainvoimaisia määräyksiä omasta aloitteestaan. (Rautio 2012, 1371)

Lakimuutosta yksinkertaistetusta rikesakkomenettelystä säädettäessä täytyi siihen lisätä oikeusturvan kannalta uusi muutoksenhakukeino syyllisyyskysymyksen ratkaisemiseksi. (HE 16/2005.) Jos automaattisessa liikennevalvonnassa määrätyn rikesakon saanut kiistää syyllistyneensä rikkomukseen tai jos hän pitää sitä muulla tavalla perusteettomana, voi hän vastustaa saamaansa rikesakkomääräystä 30 päivän kuluessa määräyksen tiedoksisaannista. Vastustus tulee toimittaa sen poliisilaitoksen kansliaan, minkä alueella rikkomus on tehty eikä sitä tarvitse erikseen perustella. (RSML 20.1.2006/59 13f§.)

Vastustusten käsittely kuuluu poliisipäällikön valvontatehtävään ja näin rikesakkomääräyksen saanut voi tuoda asiansa ikään kuin poliisipäällikön tutkittavaksi. Poliisipäällikön tehtävänä on tutkia tällöin rikesakkomääräyksen oikeellisuus ja tarvittaessa poistaa rikesakko (RSML 20.1.2006/59 13h§). Kuitenkin, jos poliisipäällikkö pysyttää rikesakon on hänen lähetettävä uusi rikesakkomääräys asianomaiselle postitse, jolloin tähän ”uuteen” rikesakkoon sovelletaan samoja säädöksiä kuin tavallisessakin rikesakkomenettelyssä annettuun rikesakkomääräykseen ja vastustuksen voi tehdä käräjäoikeuteen (RSML 20.1.2006/59 13h:3§).

3.2 Muutoksenhaku alioikeudessa

Edellä esitetyn perusteella rikesakkomenettely on rikosprosessina todella nopea ja halpa, verrattuna normaaliin rikosprosessiin: poliisin esitutkintaan, syyttäjän syyttämisprosessiin ja tuomioistuimen käsittelyyn. Rikesakkomenettelyn ongelmana ovat olleet kuitenkin kautta linjan sen oikeusturvanäkökulmat. Oikeusvarmuus saattaa kärsiä siksi, että ratkaisuaineisto on lähtökohtaisesti kirjallista ja materiaalia on näin ollen niukalti, suoran suullisen todistelun puuttuessa. Tämän takia menettelyssä saattaa syntyä vääriä päätöksiä useammin, kuin tavallisessa rikosprosessissa. Tällöin voidaan jopa katsoa, että rikesakkomenettely ei täytä perus- ja ihmisoikeudeksi luetun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia, kun rangaistuksen langettaa poliisimies yksin ilman, että asiaa käsiteltäisiin varsinaisessa oikeudenkäynnissä (Rautio 2012, 1357 & 1367.)

Epäillyn oikeusturvasta on kuitenkin pyritty huolehtimaan niin, että hänellä on oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi (Rautio 2012, 1373). Rikesakkomääräyksen tulee sisältää ohjeet siitä, miten asianomaisen tulee menettellä, jos hän tahtoo saattaa rikkomuksen tuomioistuimen käsittelyyn (RSML 30.4.1999/552 6.4 §).

Asian vireillepano edellyttää rikesakkomääräykseen tyytymättömän henkilön omatoimisuutta, sillä hänen tulee ryhtyä viikon sisällä toimenpiteisiin sillä uhalla, että rikesakkomääräys muutoin tulee lainvoimaiseksi (HE 19/1981). Asia tulee

siis ilmoittaa viikon kuluessa rikesakkomääräyksen tiedoksisaamisesta, sen paikkakunnan alioikeuden kansliaan, jossa rikkomus on tehty. Ilmoituksen tekijän on annettava kansliaan rikesakkomääräys ja ilmoitettava postiosoitteensa. Ilmoituksen voi jättää myös postitse, sähköpostitse tai faksilla. (RSML 21.1.1983/66 12§.)

Jos rikesakon vastustaminen saapuu myöhässä kärjäoikeuden kansliaan, jätetään asia tutkimatta ilman asian viemistä istuntoon (Rautio 2012, 1373). Esimerkkinä mainittakoon, että Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa vuosina 2012 – 2013 tällaisia myöhässä saapuneita vastustuksia tuli yhteensä kymmenen kappaletta, kun vastustuksia kaiken kaikkiaan jätettiin kyseisellä aikavälillä 107 kappaletta. Joten myöhästyneiden suhteellinen osuus vastustusten kokonaismäärästä on melko huomattava. Huomioitavaa on, että oikeuspaikkana eli forumina toimii rikesakkorikkomuksissa niin kuin muissakin rikoksissa, rikkomuksen tekopaikka, eikä esimerkiksi rikkomuksen tehneen kotipaikka. Tällöin korostuu erityisesti esimerkiksi postin kannettavaksi jätetyn vastustuksen perille tulo ajoissa, sillä vastustuksen on saavuttava kärjäoikeuden kansliaan viikon sisällä rikesakon tiedoksisaannista. Uuden rikesakkolain astuessa voimaan tämä valitusaika pitenee kuitenkin 30 päivään (SRML 754/2010 35.2 §).

Jos asia on kuitenkin ajoissa ilmoitettu alioikeuden käsiteltäväksi, on ilmoituksen tekijälle viivytyksettä annettava tieto käsittelyn ajasta ja paikasta sekä hänen poissaolonsa seurauksista (RSML 21.1.1983/66 13.1§). Tieto lähetetään vastustuksen tekijälle normaalilla postilla, eikä haastetiedoksiantoa vaadita (Rautio 2012, 1373). Varsinais-Suomen kärjäoikeuden käytäntö käsittelyn ajan ja paikan määrittämisestä on, että käsittely ajoittuu noin kahden kuukauden päähän rikesakon vastustuksen ilmoittamisesta. Rikesakon vastustusistunnot ja asiaa käsittelevät tuomarit on ennalta määritelty jo vuodeksi kerrallaan. Rikesakkoistuntojen tehokkuutta on lisätty myös käsittelemällä useampi vastustus samassa istunnossa.

Syyttäjän rooli rikesakon vastustamisessa

Kun rikesakon vastustus on saapunut käräjäoikeuden käsittelyyn, on asiasta viipymättä ilmoitettava syyttäjälle (RSML 21.1.1983/66 13.2§). Syyttäjän on ryhdyttävä kaikkiin niihin toimiin, mitä normaali rikosoikeudenkäynti alioikeudessa vaatii. Hänen on muun muassa hankittava jutussa tarvittava näyttö, sillä hänellä on asiassa todistustaakka. Syyttäjän on siis normaalin oikeudenkäymiskaaren mukaan näytettävä toteen ne seikat, joihin tässä tapauksessa rikesakon saanut henkilö on syylistynyt. Muutoin epäselvässä näyttötilanteessa tuomioistuimen tulee antaa vapauttava tuomio vastaajan eduksi *in dubio pro reo* -periaatteen mukaisesti. (Linna 2012, 153 – 154; Rautio 2012, 1374.)

Tapauksessa V-S Ko R 12/5170 vastaajalle oli määrätty 70 euron rikesakko ajettuaan 80 km/h nopeusrajoitusalueella 92 kilometrin tuntinopeutta. Vastaajan vaatimuksen mukaan hän ei ole nopeusvalvontakameran valokuvassa oleva kuljettaja, eikä tiennyt kuka oli ajanut hänen autoaan. Syyttäjä ilmoitti, että valokuva on niin epäselvä, ettei siitä varmuudella voi tunnistaa kuljettajaa. Tutkittuaan kuvaa käräjäoikeus katsoi jääneen varmuudella selvittämättä, että kuvan henkilö olisi vastaaja, joten käräjäoikeus päätyi poistamaan rikesakon aiheettomana. (R 12/5170.)

Johdannossa esittelemässäni tapauksessa, jossa ylinopeudesta saatua rikesakkoa vastustanut henkilö kertoi valheellisesti autossaan olleen GPS-laitteen näyttäneen sallittua nopeutta ja väitti automaattisen liikennevalvontakameran olleen epäkunnossa, peltipoliisilta saatu rikesakkomääräys kumottiin käräjäoikeuden toimesta ja kyse oli juurikin syyttäjän näyttötaakasta. Tapausta pohti muun muassa emeritus professori Jyrki Virolainen blogissaan sanomalla, että epäilyllä ei ole mitään velvollisuutta puhua totta ja todistustaakka rikkeen tapahtumisesta on oikeudessa syyttäjän harteilla. Tässä tapauksessa käräjätuomari katsoi, että syyttäjältä puuttui tarvittava näyttö siitä, että peltipoliisi olisi kalibroitu ja huollettu oikeaoppisesti, jolloin jäi epäily ylinopeusrikkeen totuudenmukai-

suudesta ja rikesakkomääräys kumottiin. (Virolainen 27.11.2013; V-S Ko R13/3668.)

Syyttäjä ei voi tehdä rikesakkoasiassa syyttämättäjättämispäätöstä, vaan hänen on lähtökohtaisesti vaadittava rikesakkomääräyksen mukaisia seuraamuksia kärjäoikeuden käsittelyssä. Syyttäjä ei kuitenkaan ole sidottu rikesakkomääräykseen, vaan hän voi nostaa syytteen samaisesta rikkomuksesta, jos hän katsoo rikesakon olevan liian lievä rangaistus kyseessä olevasta rikkomuksesta. Tällainen syyttäjän menettely lopettaa rikesakkomenettelyn ja rikesakkotuomarin on peruutettava jo määrätty käsittely, jolloin asiassa noudatetaan sen jälkeen tavallisia rikosprosessisäännöksiä. (Rautio 2012, 1374.)

Varsinais-Suomen kärjäoikeuden vuosina 2012 – 2013 käsittelemistä rikesakon vastustuksista yhdessä syyttäjä on luopunut rikesakkovaatimuksesta, jolloin pääkäsittely asiassa on peruttu ja rikesakko poistettu. Tuomiosta ei käy ilmi, onko syyttäjä ajanut vaihtoehtoisesti tekijälle kovempaa rangaistusta. (R 12/5294.)

Vaikka syyttäjä ei voikaan itsenäisesti tehdä varsinaista syyttämättäjättämispäätöstä, voi hän oikeudessa kuitenkin puoltaa rikesakon kumoamista, jos hän ei pidä rikesakon määräämistä oikeutettuna rangaistuksena. Tällaisia tapauksia, joissa syyttäjä luopui rangaistusvaatimuksestaan varsinaisessa rikesakkoistunnossa, oli vuosina 2012 -2013 Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa lähes puolessa sellaisista tapauksista, joissa kärjäoikeus päätyi poistamaan rikesakon aiheettomana.

Tuomarin rooli rikesakkoasiassa

Rikesakkoasian käsittelee yksi alioikeuden lakimiestuomari eli rikesakkotuomari (RSML 21.1.1983/66 14.2§). Toisin kuin rangaistusmääräysmenettelyssä, asiaa ei saa notaari ratkaista vaan rikesakkoasian ratkaisemiseen tarvitaan aina kärjätuomari (Rautio 2012, 1375). Perusteena tälle rajoitukselle nähdään oikeusturvanäkökohdat, sillä rikesakkotuomarin päätöksestä ei enää ole mahdollista valittaa ylempiin tuomioistuimiin ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä vuodel-

ta 1982 katsotaan, että vain virkaa tekevä tuomari voi toimia hallitusmuodossa tarkoitettuna riippumattomana tuomarina (PeVL 1/1982, 4). Kuitenkin uuden rikesakkolain voimaan astuessa, lisätään rikesakkoistunnot myös notaarin tuomitsemislaajuuteen (HE 94/2009).

Alioikeuden tehtävänä on siis tutkia muutoksenhakutuomioistuimen tapaan, onko rikesakkomääräys ollut aiheellinen vai ei. Jos rikesakkotuomari katsoo rikesakkomääräyksen olevan aiheellinen, on rikkomuksesta epäilty tuomittava alkuperäisen rikesakkomääräyksen mukaiseen rikesakkoon (RSML 21.1.1983/66 16.1§). Tuomari voi tuomita myös pienemmän rikesakon, jos rikkomus sitä edellyttää (RSML 21.1.1983/66 16.2§), mutta ankarampaa rikesakkoa rikesakkotuomari ei rikkomuksesta voi tuomita reformatio in pejus – säännön mukaisesti (Rautio 2012, 1376).

Tapauksessa V-S Ko R 13/4342 mies oli saanut 115 euron rikesakon ajettuaan 98 km/h nopeusrajoituksen oltua 80 km/h. Mies myönsi vastustuksessaan ajaneensa ylinopeutta, mutta (kuten taulukosta 2 näkee) olisi summan lain mukaan kuulunut olla 100 euroa. Käräjäoikeus katsoikin rikesakon olleen liian suuri ja määräsi miehen maksamaan rikesakon 15 euroa pienempänä. (R13/4342.)

Kuitenkin rikesakkomääräys on poistettava kokonaan, jos sen perusteena oleva rikos ei ole rikesakkorikkomus tai määräys on muuten perusteeton (RSML 21.1.1983/66 16.4§). Tuomari voi kumota rikesakkomääräyksen myös, jos

- 1) rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä;
- 2) tekijä on tehnyt rikoksensa alle 18-vuotiaana ja teon katsotaan johtuneen ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta;
- 3) rikos on tekoon tai tekijään liittyvistä erityisistä syistä anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava;

4) rangaistusta on pidettävä kohtuuttomana tai tarkoituksettomana erityisesti, kun otetaan huomioon RL 6 §:n 3 kohdassa ja 7 §:ssä tarkoitetut seikat tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimet; taikka

5) rikos ei yhteisen rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään. (RSML 21.1.1983/66 16.3§ & RL 13.6.2003/515 6:12§.)

Vaikka rikesakkoasian käsittelyssä noudatetaan rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevia säännöksiä (RSML 21.1.1983/66 14.1§), normaaliin rikosprosessiin verrattuna rikesakkomenettely poikkeaa merkittäväällä tavalla yhdessä asiassa. Nimittäin alioikeuden rikesakkoasiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta varsinaisin muutoksenhakekeinoin (RSML 21.1.1983/66 3:17 §). Käräjäoikeuden ratkaisu rikesakkoasiassa on siis lopullinen, eikä mahdollisuutta asian viemiseksi hovioikeuden käsittelyyn ole annettu.

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan vuonna 1982, että muutoksenhaku varsinaisin muutoksenhakekeinoin tulisi sallia, jo senkin vuoksi, että korkein oikeus voisi käyttää sille hallitusmuodossa annettua tuomarien lainkäytön valvontatehtävää. Lisäksi valiokunta katsoi, että kansalaisella tulisi olla vähäisissäkin asioissa oikeus saattaa asiansa vaikka korkeimpaan oikeuteen asti, varsinkin silloin kun kysymyksessä on määrällisesti suuri joukko oikeudellisia ratkaisuja. (PeVL 1/1982, 6.)

Kuitenkin muutoksenhakukiello pysytettiin rikesakkolaisissa aina nykypäivään saakka. Uutta rikesakkolakia valmistelevalle työryhmälle tälle kiellolle ei ole minkäänlaisia perusteluja oikeusturvanäkökohtiin vedoten ja asia tulee muuttumaan uuden lain astuessa voimaan. (Työryhmämietintö 2007:2, 17; HE 94/2009.)

4 TUTKIMUS RIKESAKON VASTUSTAMISISTA

4.1 Rikesakon vastustusten määrä

Hakiessani valmiita tutkimuksia aiheestani, en löytänyt kuin mainintoja rikesakon vastustusten vähäisyydestä. Halusinkin aluksi selvittää kuinka paljon rikesakkoja yhteensä annetaan ja kuinka moni rikesakon saaneista ihmisistä lähtee sakkoa vastustamaan. Rikesakkolain esitöissä vuodelta 1981 arvioidaan, että todennäköisesti vain noin 5 % rikesakkomääräyksistä saatettaisiin alioikeuden käsiteltäviksi (HE 19/1981, 6). Olen selvittänyt asiaa Varsinais-Suomen alueella noin 30 vuotta lain esitöissä tehtyä arviota myöhemmin.

Alla olevasta kaaviokuvasta näkyy Varsinais-Suomen kärjäoikeuspiirin alueella annetut rikesakkomääräykset vuosina 2012 – 2013. Kyseisessä kaaviossa on listattu nimenomaan poliisin määräämät rikesakot, ulkopuolelle jäävät muiden viranomaisten, kuten erävalvojen ja rajavartiolaitoksen rikesakkomääräykset.

Kuvio 4. Poliisin määräämät rikesakot Varsinais-Suomessa 2012 -2013 (SVT 2014).

Kaiken kaikkiaan poliisin toimesta määrättiin 69 764 rikesakkoa kyseisellä aikavälillä Varsinais-Suomen alueella. Kuten kaaviosta näkyy, on ehdottomasti suurin osa rikesakkomääräyksen saaneista syyllistynyt ylinopeusrikkomuksiin ja muihin tieliikennesrikkomuksiin; vain hyvin pieni osuus rikesakoista on saatu muista rikkeistä. Toki muihin rikkeisiin kuuluu myös esimerkiksi kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksujen laiminlyönti, josta määrättävä rikesakko kuuluu lähinnä metsähallituksen toimialaan eikä niitä taulukon luvuissa ole huomioitu.

Vastaavanlainen jakauma ylinopeuksien ja muiden rikkeiden välillä on havaittavissa myös Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa käsitellyistä rikesakon vastustuksista, vaikka määrät ovat toki minimaaliset annettuihin rikesakkomääräyksiin verrattuna.

Kuvio 5. Käräjäoikeuden käsittelemät rikesakon vastustamiset Varsinais-Suomessa 2012 – 2013.

Rikesakon vastustamisistuntoja Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa oli yhteensä kyseisinä vuosina 78 kappaletta. Käräjäoikeuteen jätettiin alun perin 107 rikesakon vastustusta, joista myöhässä tulleita oli yhteensä kymmenen ja 18 tapauksessa vastaaja peruutti kanteensa ennen istuntoa. Näistä istuntojen ul-

kopuolella ratkaistuista tuomioista ei ilmene mikä on ollut vastaajan saaman rikesakon syy tai miksi hän on lähtenyt rikesakkoa ylipäättään vastustamaan, joten ne olen jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle. Tilastomerkintänä näistä tapauksista on vain tuomio: ”Jätetty sillensä” tai ”Muu ratkaisu”.

4.2 Rikesakon vastustamisen perusteet

Toinen tutkimukseni keskeisistä kysymyksistä koski rikesakon vastustusprosessiin lähteneiden vaatimuksia: millä perusteilla he vaativat saamansa rikesakkomääräyksen poistamista. Olen ryhmitellyt analysoimani rikesakon vastustukset kahteen ryhmään sen perusteella, ovatko he omasta mielestään syyllistyneet rikkeeseen vai eivät eli toisin sanoen kiistävätkö he heitä vastaan esitetyn syytteen vai myöntävätkö he sen tietyin ehdoin.

Tarkemman luokittelun olen tehnyt analysoimalla rikesakon antamisen perustetta verrattuna rikesakkomääräyksen saaneen näkemykseen asiasta. Olen pyrkinyt löytämään tapauksista niin sanottuja tyyppiesimerkkejä, joiden avulla on helpompi käsittää vastustustapausten koko kirjo.

4.2.1 ”Kiistan syyllistyneeni rikkeeseen.”

Käräjäoikeuden tehtävänä on selvittää muutoksenhakutuomioistuimen tapaan onko rikesakon saanut henkilö todella syyllistynyt kyseiseen rikkeeseen, josta häntä syytetään. Syyttömyyttensä vakuutti kaikkiaan 51 rikesakon vastustuksen jättänyttä henkilöä Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa vuosina 2012 – 2013. Heidän yhteisenä nimittäjänään oli siis väite, että rikesakko on heille täysin aiheetta määrätty. He vetosivat väittellään rikesakkolain kohtaan, jonka mukaan rikesakkotuomarin on poistettava rikesakkomääräys kokonaan, jos sen perusteena oleva rikos ei ole rikesakkorikkomus tai määräys on muuten perusteeton (RSML 21.1.1983/66 16.4§).

Syyttömyyttensä vakuuttaneista 12 vastustajaa oli sitä mieltä, että rikesakko oli annettu kokonaan väärälle henkilölle.

"Poliisit ovat erehtyneet autosta." (R12/1725.)

"Poliisiauton automaattinen nopeusvalvontakamera oli virheellisesti ottanut valokuvan S:n kuljettamasta henkilöautosta, kun kameran olisi pitänyt ottaa kuva valkoisesta pakettiautosta, joka oli kiihdyttänyt S:n kuljettaman henkilöauton edessä." (R13/5134.)

Väittämällä, että rikesakko oli määrätty väärälle henkilölle, asetti rikesakon vastustaja näyttötaakan suoraan syyttäjälle. Syyttäjän oli siis kyseisissä tapauksissa todistettava, että epäilty on todella tehnyt rikesakkorikkomuksen. Väärään autoon vetoamalla ei yksikään saanut rikesakkoaan kumotuksi, vaan syyttäjä oli kutsunut tapauksissa joko rikesakon määränneen tai automaattisen liikennevalvontakameran toiminnasta vastanneen poliisin henkilötodistajaksi. Tapauksissa poliisi todisti väärän auton kuvaamisen olleen mahdotonta kyseisissä tapauksissa esittämällä todisteita kameran toimivuudesta ja kertomalla, että kamera ottaa kuvan heti ylinopeuden huomattuaan, eikä se erehdy jonossakaan ajavista autoista.

Ylinopeussakon saaneista seitsemän kiisti taas olleensa kuskina ylinopeutta ajaneessa autossa, jossa rikesakkomääräys oli lähetetty automaattisen liikennevalvonnan kautta.

"L on kiistänyt olevansa valvontakamerakuvassa oleva henkilö. L on ilmoittanut olevansa kuljettajan vieressä istuva henkilö eikä hän pystynyt tunnistamaan kuljettajaa." (R12/5084.)

Kaikissa kyseisissä tapauksissa liikennevalvontakameran ottama valokuva oli tärkeänä todistusaineistona tukemassa väitettä ja kaikissa tapauksissa myös syyttäjä puolsi rikesakon poistamista aiheettomana, jolloin rikesakot poistettiin käräjäoikeuden toimesta.

Loput syyttömyyttään vakuuttaneet rikesakkomääräyksen saaneet henkilöt olivat sitä meiltä, että he eivät yksinkertaisesti ole syyllistyneet mihinkään rikkeeseen. Kahdessatoista tapauksessa, joissa rikesakko oli saatu ylinopeuden vuoksi, vastustaja oli sitä mieltä että ylinopeusrikettä ei ollut tapahtunut lainkaan. Osa heistä oli myös sitä mieltä, että poliisin mittauslaitteet ovat väärässä.

"T oli ajanut autojonossa samaa nopeutta muiden autojen kanssa, muita autoja ei oltu pysäytetty, navigaattorin mukaan vastaaja T ei ollut ajanut ylinopeutta." (R13/4083.)

"A oli katsonut auton nopeusmittaria, kun laite oli ottanut valokuvan." (R12/1418.)

"Vakionopeudensäädin oli ollut käytössä. Poliisin tutkimituksen tulos on virheellinen." (R13/2076.)

Mikäli rikesakkoa vastustettiin väittämällä mittalaitetta virheelliseksi, esitti syyttäjä raportin liikennevalvontakameran tarkastuksesta ja sen kalibroinnista tai kutsui todistajaksi rikesakon antaneen poliisin, kaikissa muissa tapauksissa paitsi yhdessä, jolloin rikesakko kumottiin mittaustaitteen toimimisesta tehdyn näytön puutteessa (R13/3668).

Moni ylinopeusrikkomuksesta saadun rikesakon vastustajista kielsi alueen nopeusrajoituksesta ilmoittavan liikennemerkkin olemassaolon.

"Rikesakkomääräyksen mukaan mies on ajanut autolla 59 km/h nopeusrajoituksen ollessa 50 km/h. Hän on kiistänyt ajaneensa ylinopeutta, koska kyseisellä tiellä on nopeusrajoitus 70 km/h." (R13/4211.)

Kuitenkin vain kahdessa tapauksessa, joissa rikesakkoa vastustettiin puuttuvan merkinnän vuoksi, todettiin nopeusrajoitusmerkinnän tosiaan puuttuneen kyseisiltä alueilta.

"V on 50 km/h nopeusrajoitusalueella ajanut 69 kilometrin tuntinopeudella ... V myönsi ajaneensa alle 69 km/tunnissa. V:n mukaan alueella ei ole taajamamerkkiä, eli hän on ajanut alinopeutta alueella." (R13/4960.)

Molemmissa tapauksissa poliisin antama selvitys tai henkilökohtainen todistaminen johtivat rikesakon poistamiseen ja molemmissa tapauksissa syyttäjänkin oli rikesakon poistamisen kannalla. (R12/2351; R13/4960.)

Syyttömyyttään vakuutti myös muista liikennesrikkomuksista, kuin ylinopeuksista, rikesakon saaneet. Näissä 16 tapauksessa rikkeen tekemisen kiistämisen lisäksi rikesakon vastustajat katsoivat rikesakon määränneen poliisin nähneen tilanteen väärin ja rikesakko olisi siksi heidän mielestään aiheeton. Osa näistä koski esimerkiksi turvavyön käyttämättä jättämistä tai päin punaisia ajamista polku-pyörällä.

"Vastaaja on ilmoittanut kiinnittäneensä turvavyön lähtiessään pihalta ja myös pysäyttämässä ollut poliisi oli todennut turvavyön olleen kiinni." (R13/1673.)

"L:n ilmoituksen mukaan auto oli ollut jo pysähdyksissä kun turvavyöt oli irrotettu." (R12/1233.)

”H on katsonut, että oli toiminut liikennesääntöjen mukaisesti, koska valo oli vasta vilkkunut eikä punainen valo ollut palanut yhtäjaksoisesti.” (R 12/5183.)

Näiden kaltaisissa tapauksissa poliisin henkilökohtaisella todistuksella näytettiin kuitenkin toteen rikkeen tapahtuminen ja muiden todisteiden puuttuessa rikesakkoa ei poistettu. Kuitenkin yhdessä vastaavin perustein tehdyssä vastustuksessa päädyttiin poliisin todistuksella toisenlaiseen lopputulokseen.

”T:lle oli määrätty 20 euron rikesakko, koska hän oli virtsannut yleiselle paikalle. Vastaajan mukaan hän oli ollut avaamassa housujaan, kun poliisit olivat tulleet paikalle. Virtsaamista hän ei ollut ehtinyt aloittaa.” (R13/1836.)

Syyttäjän henkilötodistajaksi kutsuma rikesakon määrännyt poliisi myönsi istunnossa, että hän ei ole nähnyt T:n virtsaavan, joten rikesakko poistettiin aiheettomana.

Loput rikesakon vastustajista, jotka kiistivät syyllystyneensä minkäänlaiseen rikesakkorikkomukseen, eivät asettaneet kuitenkaan näyttötaakkaa syyttäjälle niin kuin edellä esitellyissä tapauksissa. He sen sijaan esittivät todisteita tukien omaa syyttömyyttään.

”T:lle on määrätty 35 euron rikesakko, koska hänen veneestään on puuttunut käsisisammutin. T on ilmoittanut, että käsisisammutin pitää veneessä olla, mikäli perämöötörin teho ylittää 25 kw (vesiliikenneasetus 2§). T:n perämöötörin teho on 22,4 kilowattia ja rikesakko on annettu hänelle väärin perustein.” (R 12/3442.)

”N:lle on määrätty 35 euron rikesakko, koska hän on ajanut autoa ilman turvavyötä. N:n esittämän lääkärintodistuksen mukaan vakava sairaus estää hänen turvavyön käytön.” (R 12/2677.)

Heidän laillaan kolme katsastamattomalla ajoneuvolla ajamisesta rikesakon saanutta ilmoitti vastustuksen käräjäoikeuden käsittelyyn ja sai rikesakkomääräyksen kumotuksi esittämällä katsastustodistuksen todistusaineistona.

4.2.2 ”Myönnän rikkeen, mutta...”

Rikesakon vastustusten joukosta löytyi kaksi tapausta, joissa vastaaja on myöntänyt syyllisyytensä erillisessä kirjelmässä ja näin ollen käräjäoikeus on odotetusti pysyttänyt rikesakkomääräyksen (R12/3301, R12/5009). Kaikkiaan 19 tapauksessa kuitenkin rikesakon vastustaja myönsi ainakin osaltaan syyllysty-

neensä rikkeeseen, josta hän oli rikesakon saanut, mutta he vaativat rikesakon kumoamista muihin perusteisiin vedoten.

Kahden vastustajan mukaan heidän ylinopeudesta saamansa rikesakko tuli kumota poliisin virheellisen menettelyn vuoksi, vaikka he olisivat ylinopeusrikkeeseen syyllistyneetkin.

”Ilmoituksessaan vastaaja ei ole kiistänyt ylinopeutta, mutta hän on katsonut, että rikesakko on jätettävä tuomitsematta, koska se on määrätty poliisilain 29§:ssä säädettyjen edellytysten vastaisesti. L:n mukaan automaattisesta nopeusvalvonnasta on ilmoitettava ennalta.” (R 12/576.)

Kyseisen pykälän esitöissä mainitaan kuitenkin, että valvontaa voidaan suorittaa siitä ennalta ilmoittamatta, jollei valvontaa suoriteta kiinteällä valvontalaitteistolla (HE 266/2004). Erityistä varoitusta poliisin nopeusvalvonnasta ei siis lain mukaan tarvita ja tällaisen liikennemerkin puuttumiseen vedonneet saivat rikesakot maksettavakseen.

Muissa tapauksissa, joissa rikesakon vastustaja on myöntänyt syyllistyneensä rikkeeseen, vetoaa vastaaja syyllisyyttään lieventäviin seikkoihin. He pyrkivät siis saamaan rikesakkomääräyksen poistettua perustaen vastustuksensa rikoslain kohtaan jonka mukaan tuomari voi kumota rikesakkomääräyksen, jos rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä (RL 13.6.2003/515 6:12.1§).

Osa syyllisyytensä myöntäneistä jätti rikesakon vastustuksen vetoamalla siihen, että kyseessä ei ollut heistä itsestään johtuva syy.

”M:lle on määrätty 85 euron rikesakko, koska hän on ajanut 50 kilometrin nopeusrajoitusalueella 60 km/h. M on kiistänyt tahallisuutensa ja piittamattomuutensa liikennesrikkomukseen. Hänen vuokraamansa auton mittarivalot ovat olleet epäkunnossa ja hän oli tämän vuoksi lukenut nopeusmittaria väärin.” (R 12/2102.)

”S:lle on määrätty 50 euron rikesakko, koska hän on jättänyt käyttämättä ajovalo- ja pimeän/hämärän aikana ajaen pelkillä parkkivaloilla. S on ilmoittanut, että valo oli rikkoulunut matkan aikana ja lisäksi siihen oli lentänyt kuraa, minkä vuoksi hän ei ollut huomannut valon olleen rikki.” (R 12/5007.)

Nopeusmittarin rikkoutumisen vuoksi ei rikesakkoa saanut poistetuksi ensimmäinen vastustaja, mutta jälkimmäinen kertomus ajon aikana rikkoontuneesta

valosta taas katsottiin uskottavaksi sekä syyttäjän, että käräjäoikeuden mielestä ja rikesakko kumottiin aiheettomana.

Varsinaisen rikesakkorangaistuksen kohtuuttomuuteen vetosi 11 rikesakon vastustuksen jättänyttä.

”Olen erittäin pienituloinen yksinhuoltaja ... Onko mitään mahdollisuutta saada maksuvapautta. Ylinopeutta en kuitenkaan voi kiistää.”(R12/583.)

”K on myöntänyt ajaneensa ilman ajovaloja ja ilmoittanut, ettei ollut huomannut ajavansa pysäköintivaloilla, koska katu oli valaistu. K katsoi, että teko ei ollut tahallinen ja hänelle olisi riittänyt varoitus.” (R 13/486.)

”K:lle on määrätty 85 euron rikesakko, koska hän on ajanut 69 kilometrin tuntinopeudella nopeusrajoituksen ollessa 60 km/h. K on pitänyt rikesakkoa kohtuuttomana ja on pyytänyt sen muuttamista huomautukseksi. Paikka ei K:n ilmoituksen mukaan ollut hänelle entuudestaan tuttu.” (R 12/1305.)

Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa käräjäoikeus katsoi rikkeen tapahtuneen, eikä vastustuksissa mainitut syyt oikeuttaneet rikesakon poistavaan tuomioon.

Yhteensä neljä vastustuksen tekijää vetosi ylinopeutensa kuitenkin johtuneen silloisista olosuhteista. He halusivat rikesakon siis kumotuksi tieliikennelain 104 §:n nojalla, jolloin rike olisi jätettävä rangaistukseen tuomitsematta olosuhteisiin nähden vähäisenä.

”S:lle on määrätty 85 euron rikesakko, koska hän on ajanut 60 km/h nopeusrajoitusalueella 69 kilometrin tuntinopeudella. Hän oli toisesta ajoneuvosta johtuen joutunut kiihdyttämään nopeutta törmäyksen välttämiseksi.” (R 12/3150.)

”N:lle on määrätty 85 euron rikesakko, koska hän on 60 km/h nopeusrajoitusalueella ajanut 75 kilometrin tuntinopeudella. N on ilmoittanut tietoisesti lisänneensä vauhtia, koska hänen takanaan oli tullut hälytysajoneuvo hälytysajossa ja koska N ko. tien tuntevana oli ollut tietoinen, että ainoa kohta, missä hälytysajoneuvo pääsisi ohi oli bussipysäkki, hän oli katsonut velvollisuudekseen antaa tietä mahdollisimman nopeasti.” (R 12/218.)

Törmäyksen välttämiseksi tehty ylinopeus ei katsottu olevan riittävä peruste rikkeen anteeksiannolle, mutta tapauksessa R 12/218 hälytysajoneuvon väistämiseksi tehty hetkellinen ylinopeus riitti perusteeksi rikesakon poistamiseen.

”Edellä N:n selostamat seikat huomioon ottaen käräjäoikeus on harkinnut, että N:n syyllisyys on kokonaisuutena arvostellen vähäinen ja sen vuoksi päättänyt,

että N on jätettävä rangaistukseen tuomitsematta. Tästä syystä rikesakkomääräys poistetaan.” (R 12/218.)

Myös kuudessa muussa tapauksessa Varsinais-Suomen kärjäoikeus vuosina 2012 -2013 katsoi vastaajan syyllistyneen rikesakkorikkomukseen, mutta vastaaja jätettiin rangaistukseen tuomitsematta rikkeen vähäisyyden vuoksi tieliikennelain 104§:n mukaisesti..

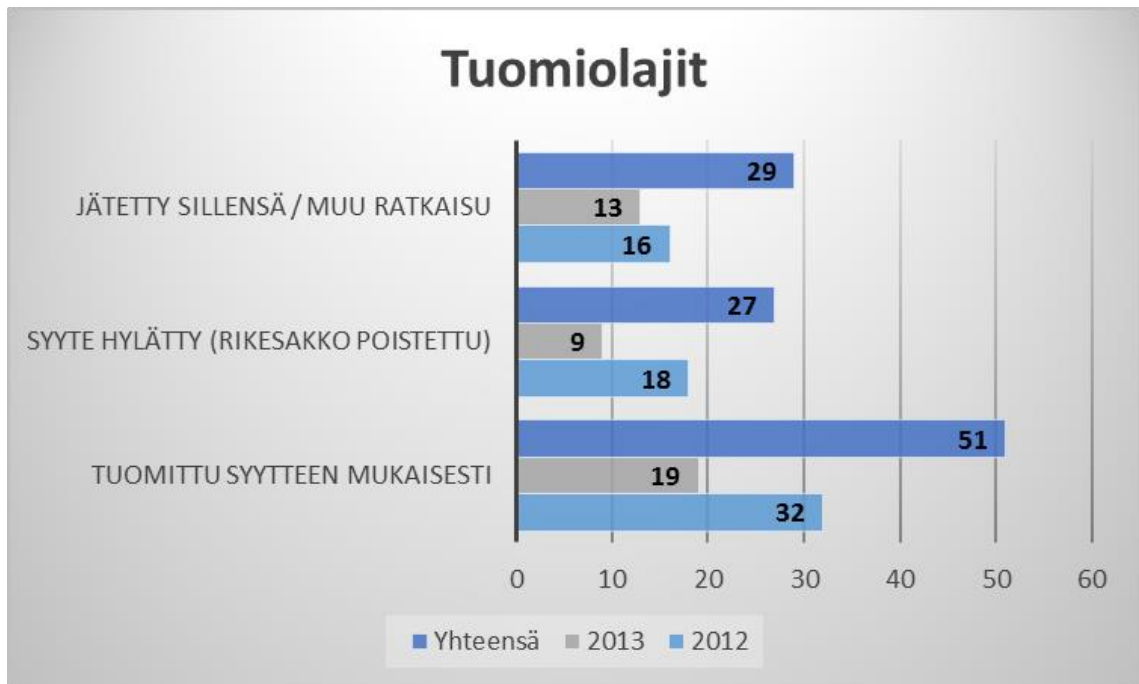
”T:lle on määrätty 35 euron rikesakko, koska hän on kuljettanut autoa kaupan pihalla ilman turvavyötä. T on tunnustanut siirtäneensä autoa kaupan piha-alueella noin 100 metriä. Hän on katsonut, että piha-alueella auton siirtäminen ei vaadi kuljettajalta turvavyötä. Tieliikennelain 2 §:n ja 88 §:n perusteella auton kuljettajan on pidettävä turvavyötä myös myymälän piha-alueella. T on siten tunnustamallaan menettelyllä syyllistynyt liikenerikkomukseen. Näissä T:n teon olosuhteissa kärjäoikeus pitää T:n syyllisyyttä niin vähäisenä, että hänet jätetään rangaistukseen tuomitsematta.” (R 12/755.)

4.3 Rikesakon poistamiseen johtaneet tuomiot

Tämän tutkimuksen kolmantena tutkimusongelmana oli ottaa selvää millaisin perustein ja millaisissa tilanteissa kärjäoikeus on valmis poistamaan rikesakon poliisin rikesakkomääräyksen vastaisesti.

Tietynlaisena hypoteesinani eli ennakko-odotuksena rikesakkojen vastustuksesta oli, että kovinkaan montaa rikesakkoa ei kärjäoikeuden puolesta poisteta. Ennakkokäsitykseni osoittautui kuitenkin vääräksi, sillä rikesakon vastustuksista lähes kolmannes johti rikesakon poistamiseen Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa vuosina 2012 – 2013.

Kaiken kaikkiaan rikesakkoja siis poistettiin kyseisinä vuosina Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa 27 kappaletta, kun maksettavia rikesakkoja langetettiin yhteensä 51 henkilölle.

Kuvio 6. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa käsiteltyjen rikesakon vastustusten tuomiolajit.

Tilastotiedon lisäksi on tärkeää selventää tarkemmin rikesakon poistamiseen johtaneita syitä tuomioiden takana. Nämä niin sanotut ”onnistuneet” vastustukset voidaan jakaa karkeasti kahteen eri kategoriaan:

1. Tapaukset, joissa rikesakko katsottiin aiheetta määrätyksi ja
2. tapaukset, joissa katsottiin, että rike oli tapahtunut, mutta sen nähtiin olevan niin vähäinen, että rangaistuksesta luovuttiin.

Kahtiajaon perusteena on rikesakon vastustustuomioiden tuomiolauselmasta ilmenevät vastaajan syyksi luetut rikokset sekä rangaistukset. Vaikka lopputulos on molemmissa sama, eli rikesakon poistaminen, on siihen johtaneet syyt kovin erilaiset.

4.3.1 Todistettavasti aiheeton

Kuten kaikissa oikeustapauksissa, myös rikesakkojen vastustamisessa todisteet ja mahdolliset henkilötodistajat ovat avainasemassa haettaessa näyttöä esitetyille väitteille. Sillä tuomarin tuomio perustuu vapaaseen todistusharkintaan, jonka mukaan tuomioistuimen tulee, harkittuaan huolellisesti kaikkia esiin tulleita seikkoja, päättää, mitä asiassa on pidettävä totena. (OK 29.7.1948/571 17:2§; Linna 2012, 75 – 80.) Hallituksen esityksessä rikesakon käsittelystä alioikeudessa mainitaan, että jos epäilty vastoin syyttäjän esittämää näyttöä esittää väitteitä tai vetoaa joihinkin seikkoihin hänen on tuettava niitä todisteilla (HE 19/1981, 13).

Ennen kaikkea todistelun merkitys korostui tapauksissa, joissa kärjäoikeus päätyi poistamaan rikesakon täysin aiheettomana. Näitä tapauksia vastustusten joukossa oli yhteensä 20, joista 13 kappaletta oli sellaisia, joissa myös syyttäjä oli rikesakon poistamisen puolella. Näissä tapauksissa syyte todettiin perusteettomaksi painavan näytön vuoksi, kun muun muassa liikennevalvontakameran valokuva näytti kuljettajan olevan eri kuin rikesakon saanut henkilö tai todisteenä esitettiin katsastustodistus, joka osoitti ajoneuvon katsastuksen olleen voimassa rikesakkoa annettaessa.

Toki yli puolet tapauksista oli sellaisia, joissa syyttäjä ei ollut samaa mieltä kärjäoikeuden päätöksen kanssa vaan vaati rikesakon uudelleenmääräämistä vastaajalle. Näissä tapauksissa kuitenkin kärjäoikeus katsoi vastaajan näyttäneen toteen rikesakon aiheettomuuden esimerkiksi esittämällä lääkärintodistuksen terveydentilastaan, joka oikeutti olemaan käyttämättä turvavyötä ajon aikana (R12/2677).

Tarkastelemissani rikesakon vastustuksissa todistelu nousi suureen osaan myös sen vuoksi kuinka vähäistä todisteiden käyttäminen oli vastaajan puolelta. Kaikista 78 rikesakkoistunnosta ainoastaan kymmenen kertaa vastustuksen tehnyt henkilö esitti todisteita oman syyttömyytensä puolesta, sekä vain kahdessa tapauksessa vastaaja oli kutsunut paikalle oman henkilötodistajansa. Määrällisesti ajateltuna näistä todisteita esittäneistä erittäin suuri osa, eli kaikki-

aan kahdeksan kymmenestä, sai rikesakkonsa poistetuksi käräjäoikeuden toimesta. Kaikissa vastaajan henkilötodistelutapauksissa tosin rikesakko pysytettiin, ehkä syystä, että molemmissa tapauksissa syyttäjällä oli omana todistajanaan rikesakon antanut poliisi, jonka todisteluarvoa pidettiin kaiketi painavampana.

Vastaajan todisteiden vähäisyyteen verraten syyttäjä esitti todisteita rikesakon puoltamiseksi kaikkiaan 39 kertaa, joista poliisin toimesta tehtyä henkilötodistelu esiintyi 20 tapauksessa. Huomattavaa tapauksissa, joissa poliisi oli kutsuttu kuultavaksi, oli että vain yhdessä tapauksessa käräjäoikeus poisti rikesakon poliisin todistuksen vastaisesti. Tällöin rikkeen katsottiin kuitenkin tapahtuneen, mutta sen katsottiin olevan niin vähäinen, että rangaistuksesta luovuttiin.

Toisaalta osassa aiheettomiksi todetuista rikesakoista varsinaisia todisteita ei ollut esittää kummallakaan osapuolella. Tällöin käräjäoikeuden oli siis tehtävä tuomio vastaajan eduksi näytön ollessa ristiriitaista *in dubio pro reo* -periaatteen mukaisesti.

”Asianosaiset eivät ole puolin tai toisin esittäneet näyttöä asiassa. Käräjäoikeus on hyväksynyt H:n ilmoituksen siitä, että valot olivat palaneet ajon lähtiessä ja sammuneet ajon aikana. Rikesakkomääräys katsotaan aiheettomaksi ja se poistetaan perusteettomana.” (R 13/797.)

4.3.2 Olosuhteisiin nähden vähäinen

Tulkinnanvaraisia tuomioita, joissa rikkeen kerrottiin tapahtuneen, mutta sen katsottiin olevan niin vähäinen, että rangaistus jätettiin tuomitsematta, oli kaikista poistetuista rikesakoista seitsemän kappaletta. Näissä tuomioissa rikkeen siis katsottiin tapahtuneen, mutta rike oli käräjäoikeuden mielestä ”olosuhteisiin nähden vähäinen” tai vaihtoehtoisesti ”hänen menettelynsä haitallisuuden ja syyllisyytensä vähäisyyden vuoksi” tulisi rangaistus jättää tuomitsematta.

”L:lle on määrätty 85 euron rikesakko, koska hän on ajanut 40 km/h nopeusrajoitusalueella ajanut 53 kilometrin tuntinopeudella. Ajon olosuhteissa hän oli pelotetaan johtuen hetkellisesti kiihdyttänyt auton nopeutta. Hän on siten ajanut ylinopeutta ... hänen pelkotilansa ei ole ollut riittävä syy ylinopeudella ajamiselle. L on siten syyllistynyt liikenne rikkomukseen. L:n teon olosuhteissa hänen syyllisyys on kuitenkin niin vähäinen, että hänet jätetään rangaistukseen tuomitsematta.” (R12/2915.)

Siinä missä ensimmäisen kohdan rikesakot poistettiin usein todistusaineiston perusteella, toisen kohdan vähäisiksi katsotut rikkeet taas kääntyivät vastaajan eduksi useasti uskottavan kertomuksen ansiosta, jossa ennen kaikkea kuvailtiin rikkeen aikaan vallinneita olosuhteita ja ns. anteeksiantoperusteita.

Eräs huomioitava seikka näissä tapauksissa oli, että esimerkiksi kahdessa suhteellisen samankaltaisessa tapauksessa tuomio saattoi olla täysin päinvastainen, kuten esimerkiksi tapauksissa R12/977 ja R12/1784, joissa molemmissa oli saatu 85 euron rikesakko ylinopeuden ajamisesta. Ensimmäisessä tapauksessa mies oli ajanut 73 kilometrin tuntinopeudella ja toisessa 70 km/h, kun sallittu nopeus molemmissa tapauksissa oli 60 km/h. Molemmat vetosivat ylinopeutensa johtuneen havaitsemattomasta nopeusrajoitusmerkistä, joka oli ollut lumen peitossa. Käräjäoikeus katsoi tapauksessa R 12/977 miehen syyllistyneen liikennetrikkomukseen, mutta ”ottaen huomioon teon olosuhteet käräjäoikeus pitää H:n syyllisyyttä niin vähäisenä, että hänet jätetään rangaistukseen tuomitsematta”. Tapauksessa R 12/1784 taas kerrottiin, että ”tielläliikkuja ei vapaudu liikennemerkkien osoittamista velvoitteista siinäkään tapauksessa, että ne voivat olla sääolosuhteista johtuen vaikeasti havaittavissa” ja hänet tuomittiin rikesakkomääräyksen mukaiseen 85 euron rikesakkoon.

Huomattavan ristiriitainen lopputulos oli myös tapauksissa, joissa rikesakko oli määrätty vastaajalle hänen pidettyään matkapuhelinta ajon aikana kädessä tieliikennelain 24a §:n vastaisesti. Rikesakkoa vastustettiin kiistämällä puhelimen varsinainen käyttö ajon aikana esimerkiksi seuraavin perustein:

”T ei ollut vastannut puhelimeen vaikka se oli soinut vaan painanut hiljennä nappulaa.”(R13/4057.)

”S on kertonut siirtäneensä puhelinta rintataskusta auton keskikonsolissa olevaan mukitelineeseen.”(R13/4212.)

Molemmissa tapauksissa todistajana olleen poliisin kuulemisella näytettiin kuitenkin toteen, että matkapuhelin oli ollut kädessä autoa ajettaessa ja rikesakkoa ei poistettu. Kuitenkin yhdessä tapauksessa, jossa kuljettaja kertoi ”ainoastaan painaneensa kerran puhelimen nappulaa tarkistaakseen kellonaikaa”, piti käräjäoikeus kertomusta uskottavana ja rikkomuksen vähäisyyden huomioon ottaen jätti hänet rangaistukseen tuomitsematta (R13/91).

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön ensimmäisenä tehtävänä oli selvittää kuinka usein rikesakkoa lähdetään käräjäoikeudessa vastustamaan. Prosentuaalinen osuus oli tutkimani aineiston perusteella vain 0,15 prosenttia kaikista rikesakkomääräyksistä. Toki tämä pitää paikkansa vain Varsinais-Suomen alueella ja tietyllä ajan jaksolla, joten jatkotutkimus kansallisella tasolla ja huomattavasti pidemmällä aikavälillä voisi tuoda erilaisia tuloksia. Lisätutkimusta voitaisiin tehdä myös rikesakkovastustusten vähäisen määrän syistä; onko sakon summa niin pieni, että se mieluummin maksetaan kuin lähdetään asiaa viemään oikeuteen tai onko rikesakkomääräyksen saaneille ylipäätään selvää, että rikesakkoa voi käräjäoikeudessa vastustaa.

Huomattava on myös, että olen tutkinut ainoastaan rikesakon vastustamista käräjäoikeudessa ja kaikista lähes 70 000 rikesakkomääräyksistä osa on tietenkin voitu kumota automaattisen liikennevalvontaan kuuluvan valitusmenettelyn kautta poliisipäällikön toimesta. Tämän vastustusmenettelyn tutkiminen vaatisi myös kokonaan uuden tutkimuksen tekemistä.

Toisena selvitettävänä kysymyksenäni oli tutkia, millaisin perustein rikesakon vastustusprosessiin lähdetään. Tutkimuksen tuloksia on käsitelty kattavammin edellä, mutta yhteenvetona todettakoon, että perusteita löytyi yhtä monta kuin vastustajaakin. Laskennallisesti eniten vastustettiin ylinopeusrikkomuksia. Syyinä tähän voi olla niiden suurin määrä kaikista annetuista rikesakkomääräyksistä, mutta yhtäläillä ylinopeusrikkomuksista saadut rikesakot ovat myös summaltaan suurempia kuin muista rikkeistä saadut rikesakot. Voitaisiin siis myös ajatella, että kenties ylinopeussakkojen maksamiselta haluttiin kipeimmin välttää.

Tärkeimpänä selvitettävänä kysymyksenäni oli kuitenkin se, kannattaako rikesakkoa todella lähteä vastustamaan. Tutkimukseni tulosten perusteella rikesakon voi saada poistettua varmimmin käräjäoikeuden toimesta kahdessa tapauksessa.

- a) Rikesakko on todella määrätty aiheetta ja vastustajalla on esittää asiasta ”vedenpitävää” todistusaineistoa tai
- b) rikesakkomääräyksen aikaan on vallinneet sellaiset olosuhteet, että ne voidaan katsoa anteeksiantoperusteeksi ja vastustajalla on esittää asiasta vähintään uskottava kertomus.

Kaikkiaan siis lähes kolmannes rikesakon vastustamisista johti rikesakon poistamiseen käräjäoikeudessa, joten prosentuaalinen mahdollisuus on mielestäni melko suuri rikesakon vastustuksen onnistumiselle.

Ennen kuin rikesakon vastustusprosessiin lähtee, on mielestäni hyvä miettiä edellä esitettyjä kohtia ja ennen kaikkea pohtia millä aikoo näyttää kantansa toteen. Rikesakkoon liittyvien lakien tuntemus on tietenkin eduksi ennen kuin asiaansa käräjäoikeudessa lähtee ajamaan ja huomioitavaa tutkimissani vastustustapauksissa oli, että yhdessäkään ei ollut mainintaa oikeusavustajan tai asianajajan käyttämisestä rikesakkoprosessin asiamiehenä. Kenties avustajan käyttämisen katsotaan olevan liian kallista mahdolliseen sakon maksamisen rinnalla. Avustajan käyttäminen ennen rikesakon vastustamisprosessiin lähtemistä voisi tuottaa mielestäni todella erilaisia tuloksia koko tutkimukseni kannalta.

Rikesakon vastustamisen kannattavuutta voidaan toki pohtia myös sellaiselta kantilta kuten maksaako mahdollinen rahallinen hyöty sen eteen nähdyn vaivan. Sinänsä vaiva, jota rikesakon vastustaminen vaatii tarkoittaa vastustuskirjelmän laatimista ja sen toimittamista käräjäoikeuden kansliaan viikon sisällä rikesakon saamisesta. Toinen vastustajan tärkeä tehtävä on noin kahden kuukauden kulluttua olevaan istuntoon valmistautuminen ja paikalle saapuminen. Oikeudenkäyntikulujaan vaati rikesakon vastustajista ainoastaan kaksi Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa vuosina 2012 – 2013. Molemmissa tapauksissa rikesakkomääräys todettiin käräjäoikeuden toimesta aiheettomaksi ja oikeudenkäyntikulut korvattiin.

”W:llä on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1a§:n perusteella oikeus saada valtion varoista korvaus kohtuullisista oikeudenkäyntikuluistaan. Vaadittu 560,41 euroa on kohtuullinen.” (R 12/6172.)

Rikesakon vastustaja siis välttyi rikesakon maksamiselta ja sai ikään kuin vainanpalkaksi 560,41 euroa korvaamaan vastustuksesta aiheutuneita kuluja.

Toisaalta rikesakon vastustaminen voi johtaa myös suurempaan rahalliseen menetykseen kuin itse rikesakon summa. Rikesakon vastustusprosessi ei itsessään aiheuta kuluja vastustuksen tehneelle, mutta istuntoon mahdollisesti henkilötodistajaksi kutsutulla poliisilla on oikeus pyytää kulukorvausta istuntoon tulemisestaan. Mikäli rikesakko katsotaan käräjäoikeudessa aiheelliseksi voi vastaaja joutua korvaamaan esimerkiksi puolipäivärahan 17 euroa ja matkakulut valtiolle todistuskuluina. Tutkimissani tapauksissa kuitenkin vain kolmessa tapauksessa poliisin vaatimat kulut päätyivät vastaajan maksettavaksi rikesakon lisäksi.

Tutkimuksen jatkaminen

Tutkimukseni yleistettävyyteen vaikuttaa vahvasti sen paikallinen luonne ja suppeahko otanta. Ongelmalliseksi muodostui valmiiden tilastojen puuttuminen rikesakon vastustamisista ja vähäisen tilastoidun tiedon keräämisen haasteellisuus. Rikesakkotuomiot ovat toki julkisia asiakirjoja, mutta tuomiot täytyy tilata käräjäoikeudesta erikseen ja ennen toukokuuta 2013 ratkaistut tapaukset ovat vain paperimuodossa käräjäoikeuden arkistossa.

Suurimmaksi haasteeksi tutkimuksen tekemisessä muodostui kuitenkin tuomioiden tilastollinen kartoittaminen. Ainoa tilastotieto, jota käräjäoikeuksissa käytetään tapausten ratkeamisesta puoleen tai toiseen on järjestelmään syötettävä ratkaisukoodi. Ratkaisukoodoja on mm. ”Syyte hylätty kokonaan tai osittain” tai ”Jätetty sillensä”. Harvinaisen ongelmalliseksi asia muodostui tapauksissa, joissa ratkaisukoodina oli ”Tuomittu syytteen mukaisesti”, joka saattaisi tarkoittaa rikesakon määräämistä epäillylle alkuperäisen rikesakkomääräyksen mukaisesti. Tällaisen ratkaisukoodin omaavassa tuomiossa oli kuitenkin voitu katsoa vastaajan syyllistyneen rikkomukseen, mutta olosuhteet huomioon ottaen oli kenties päädytty rangaistuksesta luopumiseen. Tämä seikka johti siihen,

että rikesakon vastustustapauksen tuomion selvittämiseksi oli luettava jokainen tuomiolauselma erikseen ja tehtävä oma listaus tuomiolajeista ratkaisuihin.

Kansallisten tietojen puuttuessa, tilastotietoja rikesakon vastustamisten määristä ja niiden ratkaisuista tulisi poimia jokaisesta käräjäoikeuden tietojärjestelmästä erikseen. Ratkaisukoodien edellä esittelemäni hankaluuden vuoksi, tulisi kaikki Suomessa annetut rikesakkotuomiot lukea erikseen, jotta kansallinen tutkimus aiheesta saataisiin tehtyä.

Laajemman tutkimuksen tekeminen rikesakkojen vastustamisesta vaatisi siis huomattavia resursseja ja mielestäni käräjäoikeuksien tulisikin kiinnittää asiaan huomiota, jotta luotettavaa tilastotietoa olisi kaikkien saatavilla tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Lait ja asetukset

ETL	Esitutkintalaki 22.7.2011/805
	Laki rikesakkorikkomuksista 27.8.2010/756
	Laki sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
RikesakkoA	Asetus rikesakkorikkomuksista 21.5.1999/610
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
SMRL	Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010
RSML	Laki rikesakkomenettelystä 21.1.1983/66
TLL	Tieliikennelaki 3.4.1981/267

Hallituksen esitykset ja muut lainvalmistelutyöt

HE 19/1981	Hallituksen esitys eduskunnalle rikesakkolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
HE 266/2004	Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi
HE 16/2005	Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikesakkomenettelystä annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta ajoneuvon haltijan vastuun toteuttamiseksi automaattisessa liikennevalvonnassa
HE 94/2009	Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi
LaVM 9/2010	Lakivaliokunnan mietintö koskien hallituksen esitystä HE 94/2009
PeVL 1/1982	Perustuslakivaliokunnan lausunto koskien hallituksen esitystä HE 19/1981
PeVL 7/2010	Perustuslakivaliokunnan lausunto koskien hallituksen esitystä HE 94/2009

Oikeuskirjallisuus

Frände, D. 2012. Yleinen rikosoikeus. Suom. Wahlberg, M. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Hankaniemi, P. 2011. Rangaistuksen määrääminen rangaistusmääräys- ja rikesakkomenettelyssä. Pro gradu. Oikeustieteellinen tiedekunta. Lapin yliopisto.

Havansi, E. 2007. Oikeudenkäynti ja pakkotäytäntö. Prosessioikeuden oikeusdogmaattiset perusteet. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Koskinen, P. 2008. Rikosoikeuden perusteet. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Kukkonen, R. & Tolvanen, M. 2011. Esitutkinta- ja pakkokeino-oikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Lappi-Seppälä, T. 2000. Rikosten seuraamukset. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto Oy.

Linna, T. 2012. Prosessioikeuden oppikirja. Helsinki: Talentum.

Matikkala, J. 2010. Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Rautio, J. 2012. Rikesakkomenettely. Teoksessa Frände, D.; Havansi, E.; Koulu, R.; Lappalainen, J.; Lindfors, H. & Niemi, J. Prosessioikeus. 4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. 1367 – 1376.

Rautio, J. 2014. Rikesakko – nykyisen ja tulevan sääntelyn vertailua. Edilex 7.1.2014. Viitattu 4.6.2014. www.edilex.fi/artikkelit/11716

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2011. Rikosoikeus. Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki: Talentum.

Tuori, R. 2002a. Tieliikenteen ylinopeusrikkomukset summaarisessa menettelyssä. Turku: Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Tuori, R. 2002b. Ylinopeussakot - Rahamassoja massamenettelyssä. Defensor Legis 3/2002.

Muut lähteet

Iltalehti 27.11.2013. Oikeus kumosi peltipoliisin sakot - nyt puhuu kuski: "Totta kai olin ajanut ylinopeutta". Viitattu 25.6.2014. http://www.iltalehti.fi/autot/2013112717673189_au.shtml

Oikeusministeriö 2014. Käräjäoikeudet. Viitattu 7.8.2014. <http://www.oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index.html>

Oikeusrekisterikeskus 2013. Näin maksat sakkosi ja muut maksut. Viitattu 10.9.2014. <http://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/taytaantopanojaperinta/sakonjamaksunmaksaminen.html>

Poliisi 2009. Poliisi puuttuu aiempaa herkemmin ylinopeuksiin. Viitattu 2.8.2014. <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/Pages/BE134F1847A7D3B2C225763A00403726>

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset, Liitetaulukko 1. Ensimmäisessä oikeusasteessa syytetyt ja rangaistukseen tuomitut 1950, 1960, 1970, 1980–2012; rikesakot 1983–2012. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu:29.5.2014. http://www.stat.fi/til/syyttr/2012/syyttr_2012_2013-12-16_tau_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2012.. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset 2012. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 14.8.2014. http://www.stat.fi/til/syyttr/2012/syyttr_2012_2013-12-16_tie_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2014. Poliisin tietoon tullut rikollisuus. Rikokset kuukausittain (osataulukko). Viitattu 16.8.2014.

http://193.166.171.75/Dialog/varval.asp?ma=010_polrik_tau_107_fi&ti=1%2E+Rikokset+kuukausittain+2009-2014+%28ennakko%29&path=../Database/StatFin/oik/polrik/&lang=3&multilang=fi

Turun sanomat 26.11.2013. Oikeus kumosi peltipoliisin sakot. Viitattu 25.6.2014. <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/565372/Oikeus+kumosi+peltipoliisin+sakot>

Työryhmämietintö 2007:2. Rangaistusmääräys- ja rikesakkotyöryhmän mietintö. Oikeusministeriö. http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200703rangaistusmaarays-jarikesakkotyoryhmanmietinto/Files/OMTR_2007_3_Rangaistusmaarays_ja_rikesakko_241_s.pdf

Virolainen, J. 27.11.2013. 805. Käräjäoikeus nolon huijauksen kohteena. Viitattu 25.6.2014. <http://jyrkivirolainen.blogspot.fi/2013/11/805-karajaoikeus-nolon-huijauksen.html>

Rikesakon vastustukset Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa 2012 - 2013

<u>2012</u>	R 12/1780	R 12/5170	R13/2076
R 12/142	R 12/1784	R 12/5576	R 13/3337
R 12/145	R 12/1980	R 12/5661	R 13/3668
R 12/218	R 12/2102	R 12/6026	R 13/3997
R 12/227	R 12/2351	R 12/6021	R 13/4057
R 12/228	R 12/2353	R 12/6172	R 13/4083
R 12/229	R 12/2677	R 12/6173	R 13/4157
R 12/367	R 12/2915	R 12/6210	R 13/4198
R 12/576	R 12/3150	R 12/6211	R 13/4208
R 12/583	R 12/3152		R 13/4211
R 12/755	R 12/3301	<u>2013</u>	R 13/4212
R 12/977	R 12/3442	R 13/91	R 13/4342
R 12/1233	R 12/4260	R 13/201	R 13/4482
R 12/1235	R 12/4629	R 13/202	R 13/4960
R 12/1305	R 12/4840	R 13/486	R 13/4961
R 12/1306	R 12/5007	R 13/797	R 13/5134
R 12/1317	R 12/5009	R 13/1438	R 13/5277
R 12/1416	R 12/5084	R 13/1439	R 13/5584
R 12/1418	R 12/5085	R 13/1571	
R 12/1725	R 12/5111	R 13/1673	
R 12/1727	R 12/5183	R 13/1836	

